

תמצית הש"ס

מנחות נ"א - פ"א:

לפרטים - 0527692282

כל המנחות:

מנחות מצה או חמץ

נ"ב: כל המנחות (חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם) באות ממצה, דכתיב "וזאת תורת המנחה וכו' מצות תיאכל". ודין זה הוא לעיכובא, דכתיב "מצה תהיה". ואין ללמוד עיכובא מדשנה הכתוב לומר "לא תיאפה חמץ", די"ל שהכונה שלא תיאפה חמץ אלא שאור, (והיינו שאור דר"י כקרני הגבים, ולדעת ר"י, אבל לדעת ר"מ זה חמץ גמור, ושאר דר"מ שהכסופו פניו, לר"י זה מצה גמורה, ולר"מ כיון שלוקה על זה הרי זה חמץ). וכן י"ל דקרא ד"לא תיאפה חמץ" היינו שלא תיאפה חמץ אלא חלוט, והיינו רבוכה במים וותחים, שאף שיש מנחות שדינם לבוא רבוכה, י"ל שלולא קרא הוא"א שאת שאר המנחות יכול להביא או רבוכה או מצה. וכן י"ל דקרא ד"לא תיאפה חמץ" היינו לומר שיש בזה לאו, אבל המנחה לא נפסלת. להכי בעי קרא ד"מצה תהיה".

נ"ג: עוד לומדים מדכתיב "מצה תהיה" ולא כתיב "מצה היא", שמצוה ללוש את המנחות בפושרין, ולשמרם שלא יחמיצו.

מילי דאגדתא

רבי פרידא אמר שאין מעלה לשבח אדם בייחוסו, דממ"נ אם הוא בן תורה בעצמו זה מספיק, ואם לאו תאכלנו אש.

כנסת ישראל ביקשה שהקב"ה יחזיק לה טובה על שהודיעה אותו בעולם, והקב"ה אמר שאינו מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק ויעקב שהודיעוהו תחילה.

יבוא הקב"ה שנקרא **אדיר** דכתיב "אדיר במרום ד", ויפרע בשביל ישראל שנקראו אדירים דכתיב "ואדירי כל חפצי בס, וינקום מהמצרים שנקראו אדירים דכתיב "צללו כעופרת במים אדירים", והפורענות תהיה ע"י מים שנקראו אדירים דכתיב "מקולות מים רבים אדירים משברי ים".

נ"ג: יבוא שלמה המלך שנקרא **ידיד** דכתיב "ויקרא שמו ידידיה", בן אברהם שנקרא ידיד דכתיב "מה לידיד בביתי, ויבנה את בית המקדש שנקרא ידיד דכתיב "מה ידידות משכנותיך, ובית המקדש הוא לקב"ה שנקרא ידיד דכתיב "אשירה נא לידידי, והבנין הוא בחלקו של בנימין שנקרא ידיד דכתיב "לבנימין אמר ידיד ד", ויתכפרו בו ישראל שנקראו ידידים דכתיב "נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה".

יבוא משה שנקרא **טוב** דכתיב "ותרא אותו כי טוב הוא", ויקבל תורה שנקרא טוב דכתיב "כי לקח טוב נתתי לכם", מהקב"ה שנקרא טוב דכתיב "טוב ד' לכל", ויתנה לישראל שנקראו טובים דכתיב "הטיבה ד' לטובים".

יבוא משה שנקרא זה דכתיב "כי זה משה האיש", ויקבל תורה שנקראת "זאת" דכתיב "וזאת התורה", מהקב"ה שנקרא זה דכתיב "זה אלי ואנוהו", לעם ישראל שנקרא זה דכתיב "עם זו קניתי".

נ"א: כהן גדול שמת ועדיין לא מינו כה"ג אחר תחתיו, לר"ש היו הציבור מקריבים את המנחה, דכתיב "חק עולם" משל עולם, והוא דכתיב "כליל תקטר" היינו שכולה בהקטרה ואין אוכלים ממנה שירים. (ואמנם היתה הלשכה דחוקה ותיקנו שיביאנה היורשים, וכיון שראו שהיורשים פושעים בה אוקמוה אדאורייתא). ולר"י היו היורשים מקריבים אותה, דכתיב "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה", ומ"מ היורשים צריכים להקריב כולה, דכתיב "אותה". (ור"ש לומד מ"אותה" שאם מת הכה"ג צריך מי שבא תחתיו להביא עשרון שלם מביתו. ור"י דורש מ"חק עולם" שזה חוקה לעולם, ומ"כליל תקטר" שגם מנחת כהן הדיוט יש איסור לאו על אכילתה).

לרבא היו היורשים מביאים את המנחה שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים, דכתיב "סולת מנחה תמיד" הרי היא כתמיד, וכן איתא בברייתא. ובתחילה רצה רבא להוכיח דבריו ממשנה (ושמיני בחביתין), ורבי ירמיה דחה ראייתו. (נ"ב).

והיתה המנחה קריבה שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים, לרבנן אין כופלים אלא את המנחה, אבל לא את השמן והלבונה, ולאבא יוסי בן דוסתאי בכל חביתי כה"ג היו כופלים את הלבונה, אבל את השמן לא. ונחלקו אמוראים כשיטת מי פסק רבי יוחנן. (נ"ב).

כהן גדול מקריב מנחה זו בכל יום דכתיב "והכהן המשיח תחתיו מבניו", אבל כהן הדיוט מקריב רק ביום שנתחנך לעבודה, דכתיב "זה קרבן אהרן ובניו, אשר יקריבו לד'", מלמד שאין אהרן ובניו מקריבים קרבן שוה.

תקנות ב"ד-

עכו"ם ששלח עולתו ממדה"י, אם שלח נסכים קרבים משלו, ואם לא שלח נסכים תיקנו חכמים שיביאו נסכים משל ציבור. וכן הדין בגר שמת והניח זבחים.

נ"ב: מדאורייתא אין מועלין אלא בפרה אדומה עצמה, אבל לא באפרה, דכתיב "חטאת היא", וכיון שראו חכמים שמזלזלים באפר הפרה, שהיו עושים ממנו רפואה למכה, גזרו שימעלו גם באפר, אולם כשראו חכמים שספק טמאים פורשים מהזאה מוחש מעילה, אוקמוה אדאורייתא שאין באפרה מעילה.

פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים, בתחילה סבר ר"י שהם באים מתרומת הלשכה, ור"ש סבר שהיו עושים בשבילם מגבית מיוחדת, וחזרו בהם ר"י ור"ש והחליפו את השיטות, ור"ש למד שבאים מתרומת הלשכה מדכתיב "את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לי במועדו" ריבה הכתוב קרבנות הרבה. (אמנם אין להביא ראיה שלר"ש הם באים מתרומת הלשכה, ממה שמצינו שר"ש חושש לפשיעה, דיי"ל שדבר שיש בו כפרה להם, אין חוששים לפשיעה).

המשך הגמ' עד סוף הפרק הובא לעיל דף נ"א: .

בשעה שחרב ביהמ"ק מצאו הקב"ה לאברהם שהיה עומד בביהמ"ק וכו', ואמר הקב"ה לאברהם שבני ישראל חטאו, ובמזיד, ורובם חטאו, והעבירו מעצמם ברית מילה, וגם אם היה ממתין לא היו חוזרים בתשובה, ומי"מ אחריתם טובה. עוד אמר לו הקב"ה שבתחילה נגזר שישתעבדו בד' מלכויות כל אחת בשיעור ד' מלכויות של היום, ועכשיו הסכים שכל אחת תהיה בשיעור שנקבע לה. וי"א שבתחילה נגזר שיהיה ד' מלכויות בזה אחר זה, ועכשיו הסכים שיהיו כולם בבת אחת.

דבר גדול דברו מרגלים שאמרו "כי חזק הוא ממנו", כביכול אפי' הקב"ה אינו יכול.

למה נמשלו ישראל לזית - י"א שכמו שזית אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך ישראל אין להם בטילה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. וי"א שכמו שזית אינו מוציא שמונו אלא ע"י כתיבתה, כך ישראל אין חוזרים למוטב אלא ע"י יסורים.

דרך החמצת לחמי התודה ושתי הלחם-

לר"מ מוציא שאור מתוכם ומחמצם. ר"י סובר שזה אינו מצוה מן המובחר, אלא מביא שאור מביתו ונותנו לתוך המידה, ואז נותן לתוך המידה את הסולת. ואמרו לו חכמים שא"כ נמצאת המידה חסירה אם השאור רך, או יתירה אם השאור עבה. ואף שלבסוף המידה מליאה, מ"מ משערים כמות שהיתה לפני שתפחה או הצטמקה. ואין אומרים שיקח מעט מהסולת ויחמיצו, גזירה שמא יביא מבחון.

נ"ד. לרבנן אין מחמיצים בתפוחים, ולרבי חנינא בן גמליאל מחמיצים בתפוחים. והא דתנן שאם ריסק תפוח של תרומה ונתנו בעיסה של חולץ ויחמיצה נאסרה העיסה, היינו גם לרבנן, שאף שע"י מי פירות אינו חמץ גמור, מ"מ הוי חמץ נוקשה - רעוע.

לרב אילא מנחת חוטא היא הקשה ביותר לקמיצה מפני שהיא חריבה, ולרב יצחק בר אבדימי היו מגבלים אותה במים. הגמ' אומרת שאין הכרח לבאר שנחלקו אם נתנית המים מחשיבה את המידה לחסירה, די"ל שלכו"ע אינה נחשבת חסירה, ונחלקו אם "חריבה" היינו משמן, או מכל דבר.

לפי מה משערים דבר שתפח או נתמעט

בטומאת אוכלין - בשר עגל שתפח או בשר זקינה שנתמעך, במתני' איתא שמשערים שיעור כביצה כמות שהן, ונחלקו אמוראים אם הכונה כמו שהיו או כמו שהם עכשיו, והגמ' מוכיחה מברייתא שאם בתחילה היה בו כשיעור וצמק, טהור, ואם בתחילה לא היה בו שיעור ועכשיו יש בו, טמא מדרבנן, והמחלוקת היא היכא שצמק וחזר ותפח, ונחלקו אם יש דיחוי באיסורים. והגמ' מוכיחה שאין דיחוי באיסורים מהא דתנן שאם כביצה אוכלים או כזית ממת או מנבילה או מפגול או מנותר או מחלב או כעדשה מן השרץ, שנתמעטו וחזרו ותפחו, טמאים, וחייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא.

נ"ד: תרומה מתאנים על גרוגרות - בברייתא איתא שאפשר לתרום מתאנים על גרוגרות לפי מנין. הגמ' רוצה להוכיח שמשערים כמות שהיו, דאם משערים כמו שהם עכשיו נמצא שהפריש יותר מהשיעור, ומעשרותיו מקולקלים מפני שיש בהם טבל. והגמ' דוחה דאיירי בתרומת מעשר, שניטלת באומד ובמחשבה כמו תרומה גדולה (דכתיב "ונחשב לכם תרומתכם"), וכמו כן ניטלת בעין יפה כתרומה גדולה.

תרומה מגרוגרות על תאנים - בברייתא איתא שהתורם מגרוגרות על תאנים יתרום לפי מידה. הגמ' רוצה להוכיח שמשערים כמו שהם עכשיו, דאם משערים כמות שהיו נמצא מרבה במעשר, והגמ' דוחה דאיירי בתרומת מעשר שניטלת בעין יפה וכנ"ל. ורבי אלעזר בנו של רבי יוסי אמר שאביו היה מפריש לפי מנין, והגמ' אומרת שאין מדבריו ראייה שמשערים כמות שהיו, די"ל דשאני גרוגרות שיכול לשולקם ולהחזירם לכמות שהיו.

נ"ה. ולענין תרומה בתאנים וגרוגרות מזה על זה, אם אין כהן לא יתרום מתאנים על גרוגרות אא"כ רגילים באותו מקום לעשות מהתאנים גרוגרות, אבל בלאו הכי לא כיון שהתאנים אינם מתקיימים. ואם יש כהן יכול לתרום מהתאנים על הגרוגרות אף במקום שאין רגילים לעשות מהתאנים גרוגרות, כיון שהתאנים יפים מהגרוגרות. (רב פפא מוכיח מביאור זה בברייתא, שעדיף להעמיד משנה בשני מקרים, ולא כשני תנאים).

איסור חמץ במנחות

כל המנחות נילושות בפורשין, ומשמרם שלא יחמיצו, ואם החמיצו שייריה עובר ב"כל המנחה אשר תקריבו לד' לא תיעשה חמץ".

מנחה שהיא חמץ חייב בין על לישתה, בין על עריכתה, בין על אפיתה, דכתיב "לא תיאפה חמץ חלקם".

אם ערך מנחה שהיא חמץ ואפאה, חייב מלקות על העריכה ומלקות על האפיה, ואם חבירו ערך והוא אפה, האופה חייב על האפיה וגם על העריכה דהאפיה היא גמור העריכה. (נ"ו). ודין זה אינו תלוי במחלוקת (נ"ו): לגבי מטיל מום בבכור שאחזו דם שהוא כבר כבעל מום דכיון שימות אין לך מום גדול מזה, דאף המתירים שם אוסרים כאן, דהכא ילפינן מקרא לאסור. (וכן מסרס אחר מסרס חייב לכו"ע, דכתיב "ונתוק וכרות" אם על כורת שמינהם תלויים הוא חייב, על נותק לא כ"ש, אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב).

נ"ה: כתיב "לא תיעשה חמץ", וכתוב "לא תיאפה חמץ", אפיה היתה בכלל עשיה, ויצאה כדי להקיש אליה, שכמו שחייב עליה בפני עצמה כך על לישתה ועריכה וקישוף - החלקת פניה במים, חייבים עליהם בפני עצמם, דהוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, שלא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא. ואין אומרים שעשיה היא כלל ואפיה היא פרט, ואין בכלל אלא מה שבפרט. דכלל ופרט המרוחקים זה מזה אין דנים אותם בכלל ופרט.

כתיב לגבי שעיר שמקריב הנשיא "ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ד' חטאת הוא", וכיון שא"צ פסוק ללמד ששחיתו בצפון דכתיב "במקום אשר תישחט העולה תישחט החטאת", ואין לומר שבא הפסוק לומר שדווקא חטאת זו טעונה צפון, (ואין הכונה שהיו דורשים כלל ופרט, שהרי במרוחקים אין דורשים, ועוד שהפרט קודם לכלל, וא"כ מרבים הכל, אלא כיון דכתיב "אותו" היינו ממעטים את שאר החטאות), שהרי כתיב "ושחט את החטאת במקום העולה", זה בנה אב לכל החטאות ששחיתם בצפון, א"כ בא הכתוב ללמד שחטאת זו אם לא שחטה בצפון היא פסולה.

מה לומדים מ"אותו"

הגמ' רוצה ללמוד שרק שעיר זה שחיתו בצפון, משא"כ שעיר נחשון של חנוכת המזבח, וה"ה שאר נשיאים, והטעם משום ששעירים אלו לא באו על חטא, דסד"א שכיון שהוא טעון סמיכה דכתיב "וסמך ידו על ראש השעיר" הוא טעון צפון קמ"ל.

נ"ו. הגמ' דוחה שלימוד זה הוא רק לר"י, אבל ר"ש מרבה שעירי עבודת כוכבים, ואפי' לר"י אין ללמוד שחיתת צפון מסמיכה, דמאי דרבי רבי ומאי דלא רבי לא רבי, דאי לא נימא הכי למה לא לומדים סמיכה עצמה משאר חטאות, ובהכרח שלא לומדים שעיר זה שהוא לשעה, מחטאת שהיא לדורות, וא"כ ה"ה לענין צפון ליכא למילף.

ואין לומר שלומדים מ"אותו" שמליקת בן עוף אינה בצפון, דהו"א שאם שחיתת בן צאן שאינה טעונה כהן טעונה צפון, כ"ש שמליקת בן עוף שטעונה כהן שתהא טעונה צפון, קמ"ל, דאיכא למידחי מה שבן צאן שטעון כלי - סכין לשחיתתו. ואין לומר שלומדים מ"אותו" שפסח אין שחיתו בצפון, שהרי א"א ללמוד שחיתת צפון בפסח מעולה, דאף שפסח חמור מעולה שכן יש

משחו רק בפנים, ואת כלי היבש לא משחו כלל, שהרי אינם מקדשים, דכתיב "חמץ תיאפנה ביכורים לד' ", אימתי הם לד' לאחר שיאפו. ונחלקו בהא דכתיב "וימשחם ויקדש אותם" אם בא למעט יבש בחוץ, או שמידת יבש היא חול, ולא איצטריך אלא למעט כלי הלח בחוץ.

איסור הקטרה ב"כל שממנו לאישים"

המקטיר מבשר חטאת או אשם או מקדשי קדשים או מקדשים קלים או ממותר העומר או משיירי מנחות, עובר ב"כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לד' ", כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו. ואף בשתי הלחם ולחם הפנים שייך איסור זה, אף שאין מגופם לאישים, אבל כבשים וביצים מתירים אותם.

המעלה מאלו ע"ג הכבש - לריו"ח חייב, דכתיב "ואל המזבח לא יעלו", ולרבי אלעזר פטור, דכתיב ברישא דקרא שאור ודבש וכתוב "אותם" לומר שרק בהם ריבה כבש כמזבח. (וריו"ח לומד מ"אותם" מה שמצינו שאין היחיד מתנדב שתי הלחם, דכתיב בהו "תקריבו", ואף ציבור אינם מתנדבים שתי הלחם דכתיב "אותם". ומה שמצינו ששאור הותר מכללו במקדש (משא"כ דבש, ודבש הותר בשיירי מנחות משא"כ שאור), אין הכונה ששתי הלחם קרבים ננדבה, אלא לכבשי עצרת הקרבים עמהם, ואף שגם בביכורים היו מביאים עמהם גזלות, לא באו אלא לעטר ביכורים ואינם חובה).

ג"ח. שיטת ר"א שהאיסור בל תקטירו הוא ב"כל שממנו לאישים", אבל שיטת ר"ע שהאיסור הוא ב"כל ששמו קרבן. ונ"מ בבשר חטאת, שאין ממנו לאישים אבל הוא קרבן. ולרבי יש נ"מ בלוג שמן של מצורע, שמצינו שהוא נקרא קרבן.

הקטרת שאור ודבש

איתא בברייתא "שאור בל תקטירו" אין לי אלא כולו, מקצתו מנין, ת"ל "כל", (עירובו מנין, ת"ל כי כל). אביי מפרש שהכונה לכזית ולחצי זית, ולרביא הכונה לקומץ וחצי קומץ. ונחלקו אם יש קומץ בפחות משתי זיתים וממילא "לא תקטירו" מדבר גם בכזית, ומ"כ"ל לומדים שיש הקטרה פחותה מכזית, ולרביא אין קומץ בפחות משתי זיתים, ואין הקטרה פחותה מכזית.

ג"ח: המעלה שאור ודבש מעורבים ע"ג המזבח לרביא לוקה משום שאור ומשום דבש ומשום ערובי שאור ומשום ערובי דבש, ולאביי אין לוקים על לאו שבכללות, ונחלקו בדעתו אם לוקה אחד, או שלא לוקה כלל דבעינין לאו מיוחד כלאו דחסימה.

נתינת שמן ולבונה במנחות

ג"ט. אלו טעונות שמן ולבונה - מנחת הסולת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקין, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת עכו"ם ומנחת נשים ומנחת העומר.

לחם הפנים טעון לבונה ולא שמן, דכתיב "ונתת עליה שמן" ולא על לחם הפנים, דלא נילף ק"ו ממנחת נסכים. ואין לומר שהפסוק בא למעט מנחת כהנים, דכתיב "נפש", ואין לומר שמנחת כהנים מסתבר לרבותה שהרי היא דומה למנחת העומר שהיא עשרון, וטעונה כלי, ונעשית בחוץ, ונפסלת בנותר, וטעונה הגשה, ומקטירים ממנה לאישים, שהרי מאידך לחם הפנים דומה למנחת העומר שזה קרבן ציבור, והם חובה, ודוחים שבת טומאה, ונאכלים, ויש בהם דין פיגול.

מנחת נסכים טעונה שמן ולא לבונה, דכתיב "ושמת עליה לבונה" ולא על מנחת נסכים, דלא נילף ק"ו מלחם הפנים. ואין לומר שהפסוק בא למעט מנחת כהנים, דכתיב "נפש", ואין לומר שמנחת כהנים מסתבר לרבותה שהרי הם נעשים מעשרון בלול בלוג שמן, וטעונות הגשה, ובאות בגלל עצמן, שהרי מאידך מנחת נסכים דומה למנחת העומר שהם קרבן ציבור, והיא חובה ודוחה שבת וטומאה.

זמן קבוע שחיתו, מ"מ איכא למיפרך מה לעולה שכן כליל. ומחטאת ליכא למילף, דמה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות. ומאשם ליכא למילף, דמה לאשם שכונה קדשי קדשים, ופירכא זו שייכת גם בעולה וחטאת.

הגמ' אומרת שלומדים מ"אותו" שהבהמה צריכה לעמוד בצפון ולא השוחט. הגמ' שואלת שדין זה לומדים מ"ושחט אותך על ירך המזבח צפונה" שרק בקבלה מעכב שיעמוד בצפון ויקבל בצפון, אבל בשחיטה רק הבהמה צריכה לעמוד בצפון. והגמ' דוחה שהדרשה שם היא שאם ממעטים שוחט מצפון, א"כ מקבל צריך לעמוד בצפון, ואין לומדים דין זה מו' ד"ולקח", דלא משמע ליה לדרוש כך.

ג"ו: הקזת דם לבכור - בכור שאחזו דם, לר"מ מקיזים בו דם רק במקום שאינו נעשה בכך בעל מום ולא באזנו ועינו, דכתיב "כל מום לא יהיה בו", ולחכמים יכולים להקיז אף במקום שנעשה בכך בעל מום, דכתיב "תמים יהיה לרצון" שאין מזהירים מהטלת מום אלא בקרבן שראוי להיות לרצון, אך לא ישחטוהו על אותו מום עד שיהיה בו מום מעצמו, (ולר"מ אין ממעטים מ"תמים יהיה לרצון" אלא פסולי המוקדשים לאחר פדיונם, שאף שאסורים בגיזה ועבודה, לא נאסרו במומם. אך א"צ למעט קרבן שהיה בעל מום מתחילתו, שהרי אינו אלא כדיקלא בעלמא דאינו קדוש. ורבנן ממעטים מ"כל מום לא יהיה בו" שלא יגרום לו מום, כגון ע"י הנחת בצק או דבילה באוזן כדי שיבוא הכלב ויטלנו), ולר"ש אפשר לשוחטו על אותו מום, ולר"י לא יקיזו לו דם אפי' אם ימות מחמת כך.

ג"ז: המניח בשר ע"ג גחלים בשבת, והיפכה, אם בלא שיהפכה לא תתבשל, אינו חייב על ההנחה אלא על ההיפוך, ואם אף בלא שיהפכה תתבשל, חייב אף אם לא היפך, ואם בלא ההיפוך היתה מתבשלת מצד אחד כמאכל בן דרוסאי פטור, דלאו כלום הוא, אמנם אם נצלה כגורגרת בצד אחד ובמקום אחד חייב, ואם יש שיעור כגורגרת רק ע"י צירוף משניים ושלשה מקומות, לל"ק פטור, והא דתנן שהקודה כל שהוא חייב, היינו משום שזה ראוי לראש מפתח, וא"צ לומר דאירי בצירוף משניים ושלשה מקומות כדרך שעושים הנגרים כמה חורים כטנים זה בצד זה ומחברים אותם. ולל"ב אם יש שיעור כגורגרת ע"י צירוף ממכה מקומות חייב.

עוד בענין חימוץ מנחות

המניח שאור ע"ג עיסה של מנחה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה, חייב, כמו שבשבת אם הניח בשר ע"ג גחלים והיפך בו חייב.

איסור החימוץ הוא בין בקומץ ובין במנחה, ודין זה הוא בכל המנחות, דכתיב "כל המנחה אשר תקריבו לד' לא שיעשה חמץ".

הגמ' מסתפקת אם מנחה שיצאה לאחר חימוצה וחזר וחימוצה, אם חייב משום מחמץ אחר מחמץ כיון שבמנחה חמץ אין משמעות נוספת במה שיצאה, או שכיון שיצאה אין חייבים על חימוצה. תיקו.

עוד מסתפקת הגמ' אם המחמץ את הקומץ בראש המזבח חייב כיון שהקומץ מחוסר הקטרה, או שהוא פטור כיון שכבר קיים בו "אשר תקריבו. תיקו.

מנחת נסכים עוברים על חימוצה, דכתיב "אשר תקריבו", ואף שמי פירות אין מחמיצין, מ"מ הרי לריה"ג יכול לגבלה במים. ור"ע לומד מ"אשר תקריבו" שיש איסור חימוץ בלחם הפנים. והגמ' אומרת דשצריך להפוך את השיטות, שהרי שיטת ר"ע שמידת יבש לא נתקדשה, ולחם הפנים הוא מידת יבש, ואין יעבור על חימוצה לפני שיקדשה כשיסודה בשלחן. שאף שהביסא הוא מידת לח, איירי בלש ע"ג קטבלאי - עו.

ג"ז: משיחת וקדושת כלי המידה - לרבי יאשיה את כלי הלח משחו בחוץ ובפנים, אבל כלי היבש משחו רק בפנים. ולרבי יונתן את כלי הלח

שתי הלחם ומנחת חוטה ומנחת קנאות, אין טעונות לא שמן ולא לבונה. שתי הלחם לומדים מדכתיב "היא". ואין לומר שהפסוק ממעט מנחת כהנים, דכתיב "נפש". ואין לומר שמנחת כהנים מסתבר לרבותה שהרי הם באים עשרון ובכלי וממצה ובגלל עצמן וטעונות הגשה והקטרה, שהרי מאידך שתי הלחם דומים למנחת העומר שכן הם של ציבור והם חובה ובאות בשבת ובטומאה, ונאכלות, והם מתירות דבר אחר, והם באות בארץ, ויש להם זמן, ובאות מן החדש, והני נפישן.

לרב פפא המנחות הנ"ל באות עשר חלות, ולאפוקי מדעת ר"ש שהאומר הרי עלי מנחת מאפה יכול להביא מחצה חלות ומחצה ריקין.

מנחת שמיני טעונה לבונה דכתיב "מנחה", ולמיעוטא לא דעי קרא, דשעה מדורות לא ילפינן.

איסור נתינת שמן ולבונה במנחת חוטה

נ"ט: כתיב "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה", ועובר על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה, (אפי' אם זה אותו כהן, דכתיב "עליה" בגופה של מנחה הדבר תלוי. ס.). ואם נתן לבונה לא פסל דכתיב "כי חטאת", אלא ללקט את הלבונה, אבל אם נתן שמן פסל דכתיב "היא", דשמן א"א ללוקטו. ואם נתן עליה לבונה שחוקה שא"א ללקטה המנחה פסולה.

מנחת חוטה ומנחת קנאות שנתן עליהם לבונה, ולפני שליטה **חישב עליה מחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו**, פסול ואין בו כרת, (והא דאינה נקראת דחוויה, לאבבי הטעם משום ד"חטאת" קרייה רחמנא. ולרבא זו שיטת חנן המצרי שאינו סובר דיחוי, כדמצינו שאם מת שעיר המשתלח, אפי' אם הדם כבר בכוס יכול להביא שעיר אחר ולזווג לו. ולרב אשי כל דבר שהוא בידו אין בו דיחוי, וכדמצינו שר"י סובר דיחוי אומר שממלאים דם מהתערובות שעל הרצפה וזורקים אותו). אבל אחר שליטה אם חישב חוץ לזמנו הוי פיגול ויש בו כרת.

אף **שמן כל דהו פוסל את המנחה אם יש בה מנחה כזית**, ד"שימה" משמע כל דהו, (ולל"ב הוי ספק) אבל עליה משמע שיש בה שיעור. ובלבונה רק כזית לבונה פוסלת, דכתיב "לא יתן", אבל במנחה א"צ שיעור דכתיב "עליה" ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט.

נתן שמן על שיירי המנחה אינו עובר בלא תעשה.

ס. נתן כלי עם שמן על הכלי של המנחה לא פסלה, דכתיב "עליה" על גופה של מנחה.

הגשה ותנופה במנחות

אלו טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה - מנחת סולת מחבת ומרחשת, חלות וריקין, ומנחת כהנים וכהן משיח ונכרים ונשים וחוטה. מקור דין זה הוא מדכתיב "והבאת אשר יעשה מאלה לד' והקריבה אל הכהן והגישו", ולא דווקא הקומץ טעון הגשה אלא כל המנחה, דכתיב "מנחה", ואף מנחת חוטה, דכתיב "את המנחה", (ואין ללמוד בצד השוה ממנחת נדבה ומנחת סוטה, דמה להצד השוה שבהם שכן הוכשרו בעשיר כבעני).
לר"ש מנחת כהנים וכהן משיח אין בהם הגשה לפי שאין בהם קמיצה.

ס: לר"ש לומדים הגשה במנחת העומר מדכתיב "והבאת" וכתיב בעומר "והבאתם את עומר". ומנחת סוטה לומדים מ"והקריבה" וכתיב במנחת סוטה "והקריב אותה". ואין ללמוד ממנחת חוטה ומנחת העומר, דמה להצד השוה שבהם שכן לא הוכשרו לבוא קמח.

לר"י לומדים הגשה במנחת סוטה מדכתיב "והבאת" וכתיב במנחת סוטה "והביא את קרבנה עליה", אבל מנחת העומר א"צ קרא אלא היא נלמדת מצד השוה ממנחת חוטה ומנחת סוטה, (ור"ש סובר שאפשר לפרוך מה להנך שכן מצויים, ולר"י מנחת העומר מצויה יותר). ואין ללמוד מ"והבאת" שיחיד מתנדב מנחת שעורים, דכבר נתמעט מ"אלה". ואין ללמוד מ"והבאת" שהאומר הרי עלי מנחה מביא חמשת

מיני המנחות, דכבר נתמעט מ"מאלה" שיכול להביא או אחת או חמשתן.

לר"ש לומדים הגשה במנחת נכרים ונשים מ"את המנחה", אבל שתי הלחם ולחם הפנים נתמעטו מ"מאלה", ועדיף לרבות מנחות שיש מהם לאישים, ולמעט שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים, ומנחת נסכים שכולה לאישים נתמעטה מה' ד"והקריבה", ועדיף לרבות שאר מנחות שבאות בגלל עצמם, ולהוציא מנחת נסכים באה בגלל עצמה, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח, אף שבאות בגלל עצמם, נתמעט מה' ד"והגישו", ועדיף לרבות שאר מנחות שמקטירים מהם לאישים ובאות בגלל עצמם ונותנים מהם לכהנים, ולהוציא שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים, ולהוציא מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה, ומנחת כהנים וכהן משיח שאין מהם לכהנים.

ס"א. הא דכתיב "והרים" במנחות, היינו בקומצו, דילפינן מדכתיב "והרים ממנו בקומצו".

תנופה מקומה במזרח דכתיב "לפני ד'" (ואמנם במנחות דאיקרו חטאת וחטאת טעונה יסוד, י"ל שלפני ד' היינו מערב, דקרו דרומית מזרחית לא היה לה יסוד), והגשה במערב.

תנופה קודמת להגשה.

אלו טעונות הגשה ותנופה - מנחת העומר ומנחת קנאות.

אלו אינן טעונות לא הגשה ולא תנופה - לחם הפנים ומנחת נסכים.

אלו טעונות תנופה ואין טעונות הגשה

לוג שמן של מצורע ואשמו. והם טעונים תנופה יחד דכתיב "והניף אותם" ואם הניפם בנפרד יצא דכתיב "והקריב אותו לאשם והניף".

הביכורים, לראב"י שלמד יד משלמים שהביכורים טעונים תנופה, ודרך התנופה היא שכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף. וכן ר"י סובר שהביכורים טעונים תנופה דכתיב "והנחתו".

ס"א: **אימורי שלמים של יחיד וחזה ושוק שלהם**, בין באנשים בין בנשים, והתנופה נעשית ע"י ישראל אבל לא בנשים או בעובדי כוכבים, דכתיב "בני ישראל", ולא בא הכתוב למעט קרבן נשים ועכו"ם מתנופה, שהרי התנופה אינה בבעלים אלא בכהנים. גרים ועבדים משוחררים מניפים, דכתיב "המקריב, דאין הכונה לכהן, דהא כתיב "לדיו תביאנה". ומניח את האימורים על כף היד, ועליהם את החזה ושוק, דכתיב "שוק התרומה וחזה התנופה על אישי החלבים", (והא דכתיב "ואת הלחם על החזה" איירי בכהן המביא מבית המטבחים, והא דכתיב "וישימו את החלבים על החזות", איירי כשנותנם לכהן אחר שיקטירם, וקמ"ל דבעינן ג' כהנים, משום "ברוב עם הדרת מלך"), ובמילואים שיש לחם מניחו מלמעלה.

ס"ב. בתנופת שתי הלחם ושני כבשי עצרת **לתנא דמתני' נותן את הלחם על הכבשים**, דהנה כתיב "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים", ומאידיך כתיב "על שני כבשים", ולכן לומדים ממילואים שהלחם למעלה. ולרבי יוסי בן המשולם הכבשים למעלה, והא דכתיב "על שני כבשים" היינו שהוא מונף עם שני הכבשים ולא עם שבעת הכבשים. ולחנינא בן הכינאי מניח שתי הלחם בין ירכותיהן של כבשים ומניף, ועי"ז קיים את שתי המקראות. ולרבי אין עושים כך, שהרי אף לפני מלך בשר ודם אין עושים כך, אלא מניח זה בצד זה ומניף, ורבי לטעמיה ש"על" היינו בסמוך, דכתיב "וסכות על הארון את הפרוכת".

סדר התנופה - מוליך ומביא (למי שהרוחות שלו, וי"א כדי לעצור רוחות רעות) ומעלה ומוריד (למי שהשמים והארץ שלו, וי"א כדי לעצור טללים רעים, וחזינן כח שיירי מצוה), דכתיב "אשר הונף ואשר הורם". וכן בלולב מוליך ומביא, ואין לומר גירא בעיניה דשטן, משום שמביאו להתגרות בו.

תנופת כבשי עצרת אחרי השחיטה - לרבי כבשי עצרת מניפים אותם לאחר שחיטה כמות שהן, ולחכמים מניפים רק את החזה ושוק. רבנן סברי דון מינה ומינה, ולכן דינם כזבחי שלמי ציבור, ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה, והכא כיון שהם חיים יניפם כן. ולרב פפא לכו"ע דון מינה ומינה, וטעמא דרבי דס"ל שגם כאן מניף את הדבר שהוא מתנה לכהן והיינו כולם. ולרבינא לכו"ע דון מינה ואוקי באתרה, וטעמא דרבנן משום ד"שלמיהם" היינו רבויא, לרבות חזה ושוק של שלמי ציבור.

ס"ב: סמיכה ותנופה

זבחי שלמי יחיד טעונים סמיכה חיים, ותנופה שחוטים, אבל אין בהם תנופה חיים, ואין לומדים ק"ו מזבחי שלמי ציבור להצריכם תנופה חיים, דכתיב בזבחי שלמי ציבור "אותם" למעוטי זבחי שלמי יחיד.

זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטים, ואין בהם סמיכה. ואין לומדים ק"ו מזבחי שלמי יחיד להצריכם סמיכה, דגמירי מסיני שאין סמיכה בציבור אלא בב' קרבנות פה העלם דבר של ציבור ושעיר המשתלח.

אשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חי, אבל לא תנופה שחוט. ואין לומדים ק"ו מזבחי שלמי יחיד להצריכו תנופה שחוט, דכתיב בזבחי שלמי יחיד "אותו" למעט אשם מצורע.

חמשה שהביאו קרבן אחד, אחד מניף עבור כולם.

אשה, וכן מי ששלח קרבן ממדינת הים, כהן מניף עבורו.

ס"ג.

מנחת מחבת ומנחת מרחשת
מה בין מחבת למרחשת-

לריה"ג מרחשת יש לה כיסוי ומחבת אין לה כיסוי, ואין טעמו משום שמרחשת באה על רחשי הלב - הרהור עביה, כדכתיב "רחש ליבי", ואילו מחבת באה על מחבואי הפה. ד"ל איפכא שמחבת באה על מחבואי הלב דכתיב "למה נחבאת לברוח", ומרחשת באה על רחשי השפתיים. אלא כך קיבל ריה"ג מרבותיו.

לרבי חנינא בן גמליאל מרחשת היא עמוקה והמאפה רוחש בה, דכתיב "נעשה במרחשת", ומחבת אינה עמוקה והמאפה קשה, דכתיב "ועל מחבת".

האומר הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת, וכן איפכא.

האומר הרי עלי מרחשת- לב"ש אינו יכול לקיים נדרו, דמספקא להו אם המנחות הללו נקראו על שם הכלי, או שכך שם המנחות עצמם. ולב"ה כלי היה במקדש ומרחשת שמו, והא בצורת כלבוס עמוק וכו', וכדכתיב "וכל נעשה במרחשת ועל מחבת".

מנחת מאפה

האומר הרי עלי בתנור לא יביא מאפה כופח, ולא מאפה רעפים, ולא מאפה הנעשה ביורות של ערביים. ולר"י יכול להביא מאפה כופח, דכתיב "תנור" ב' פעמים, ולר"ש לומדים מזה שהאפיה בתנור והקדושה לשם התנור, אבל אין חלה הקדושה בתנור לר"ש, שהרי ר"ש סובר ששתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי, ואי נימא שהתנור מקדש נפסלו ביזא.

מנחת מאפה היא מנחת רשות, דכתיב "וכי תקריב".

האומר הרי עלי מנחת מאפה לא יביא חצי חלות וחצי ריקים, דכתיב "קרבן מנחה" קרבן אחד ולא שניים ושלושה. ורבי יוסי ברבי יהודה (ס"ג:) לומד דין זה מדכתיב בהמשך הפסוק "וכל נעשה במרחשת ועל מחבת וכו'" וכמו ששם הם ב' מינים חלוקים, ה"ה במנחת מאפה. ונ"מ בינו לדעת אביו, דיעבד, שלר"י כשרות, ולרבי"י פסולות. ור"ש מתיר להביא חצי חלות וחצי ריקים, מפני שכתוב קרבן פעם אחת, והרי נאמר בו חלות וריקים, ונמצא שיכול להביא או הכל חלות או הכל ריקים, או מחצה חלות ומחצה ריקים ואז בוללם וקומוץ משניהם, ואם קמוץ ויצא

לו רק מאחד יצא. (ולר"י כיון דכתיב ב"פ בשמו, א"כ זה כמו שכתוב ב"פ קרבן, ולר"ש לומדים מזה שיכול להביא גם הכל חלות או הכל ריקים).

רבי ישמעאל:

הבאת העומר בשבת, וכללי מיעוט מלאכות בשבת

מכמה שעורים היה העומר בא - לרבי ישמעאל בשבת היה העומר בא משלש סאים, ובחול מחמש סאים, דס"ל שעשרון מובחר בלי טירחא בא מחמש סאים, אבל ע"י טירחא אפשר להביאו משלש סאים, ולכן בשבת מוטב להרבות בהרקה שהיא מלאכה אחת, מאשר להרבות במלאכות הרבה לקצור לזרות לברור ולטחון ולרקד. ולחכמים בין בשבת בין בחול היה בא משלש סאים, דעשרון מובחר בא מג' סאים.

דרך קצירת העומר - לרבי חנינא סגן הכהנים בשבת היה אחד קוצר ע"י מגל אחד ומניחים בקופה אחת, ובחול היו קוצרים ג' בני אדם ע"י ג' מגלות ומניחים בג' קופות. ולחכמים אף בשבת היו קוצרים ג' בני אדם ע"י ג' מגלות ומניחים בג' קופות. הגמ' (ס"ד.) אומרת שאין הכרח לומר שרבי חנינא סגן הכהנים סובר כרבי ישמעאל דמתני', ד"ל שגם רבי ישמעאל מתיר לשלשה אנשים להתעסק בעומר, כדי לפרסם את הדבר יותר מפני הביתוסים שאומרים שאין העומר בא אלא באחד בשבת. ומאידיך י"ל שגם רבי חנינא סגן הכהנים מתיר לקצור חמש סאין, כיון שבפחות מזה לא נעשה העשרון כהלכתו.

הפשטת הפסח ב"ד ניסן שחל בשבת - לרבי ישמעאל בנו של ריו"ח בן ברוקה מפשיטו עד החזה, ולחכמים מפשיט את כולו. הגמ' אומרת שאין הכרח לומר שרבי ישמעאל דמתני' סובר כרבי ישמעאל בן ריו"ח ב"ב, ד"ל שרבי ישמעאל מתיר בפסח משום בזיון קדשים. ומאידיך י"ל שרבי ישמעאל בן ריו"ח ב"ב מתיר בעומר, כיון שבג' סאים עדיין לא נגמר צורך גבוה.

ס"ד. חילול שבת לצורך קידוש החודש הנראה המולד בעליל - לרבנן מחללים את השבת אף אם נראה המולד בעליל, ולרבי יוסי אין מחללים. הגמ' אומרת שאין הכרח לומר שרבי יוסי סובר כרבי ישמעאל דמתני', ד"ל שאף רבי ישמעאל דמתני' מתיר בנראה בעליל, משום טעמא דאם נאסור נמצאת ימנעו מלבוא גם כשלא נראה בעליל, ומאידיך ד"ל שאף רבי יוסי מתיר בעומר כיון שיש בזה צורך גבוה.

השוחט ב' חטאות של ציבור והוא צריך לאחת

י"א שחייב על השניה ופטור על הראשונה, אפי' אם נתכפר בשניה. ואם נמצאה הראשונה כחושה לפני שחיתת השניה, שיש בזה משום "הקריבהו נא לפחתך", שיטת רבה שאף לכתחילה אם שחט את הכחושה אומרים לו לך הבא שמינה ושחוט. לל"ק דין זה מוסכם לכו"ע, ולל"ב רבי אמי סובר שחייב חטאת על השניה אף אם נמצאת הראשונה כחושה.

ואם נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים, שנתכוון לאיסורא אך למעשה נמצא שהיה צריך את השניה. לל"ק דרב אשי חייב, דהנה מי ששמע שתינוק טבע בים ופרש מצודה להעלות דגים, והעלה דגים עם התינוק, לרבא חייב ולרבה פטור, והכא גם לרבה חייב, דשאני התם שכיון ששמע דעתו גם על התינוק, משא"כ הכא. ולל"ב דרב אשי לרבה אף הכא פטור, דהולכים אחר מעשיו, ולרבא אף הכא חייב, דהולכים אחרי מחשבתו.

חולה שאמזוהו לגרוגרת אחת ורצו י' בני אדם והביאו י' גרוגרות, פטורים, בין הביאו בבת אחת בין הביאו בזה אחר זה, ואפי' הבריא כבר מהראשונה פטורים. ואם החולה צריך ב' גרוגרות, ויש ב' גרוגרות בב' עוקצין, או ג' בעוקץ אחד, לכו"ע יתלוש את העוקץ עם השלש, כיון שבזה הוא ממעט בקצירה.

ט"ד:

מצות להביא את העומר מן הקרוב, או משום דכתיב "כרמל" שתהא התבואה רכה ונמללת ביד, ואם מביאה מרחוק היא מתקשה ע"י הרוח. או משום דאין מעבירין על המצוות.

אם לא ביכר הקרוב לירושלים מביאים אותו מכל מקום. ומעשה שבא העומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר. והיינו כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, והיו משלשלים להם דינרים בקופה והיו מעלים להם תמידים, ופעם אחת העלו להם חזיר כדי לבטלם מהעבודה, ונזדעזעה א"י ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, ובאותה שעה אמרו ארור מי שיגדל חזיר, וארור מי שילמד בנו חכמת יונית, ובאותו זמן לא ידעו מהיכן יביאו את עומר, ובא אדם אילם והניח יד אחת על גג ויד אחת על צריף, ואמר להם מרדכי שאולי יש מקום שנקרא גגות צריפין או צריפין גגות, והלכו ומצאו שעורים בגגות צריפין. וכרצו להביא חיטים לשתי הלחם הניח אותו אילם יד אחת על עינו ויד אחת על סכר הדלת – חור המנעול, ואמר להם מרדכי שאולי יש מקום שנקרא עין סוכר או סוכר עין, והלכו ומצאו חיטים בעין סוכר.

עוד מצינו שמרדכי היה בולל לשונות ומפרש כוונת אומרם, (וכדמצינו שנקרא "מרדכי בלשן", ואמנם במה שידע שבעים לשון, לא היה מיוחד משאר הסנהדרין שצריכים להיות בעלי חכמה מראה קומה זקנה כשפים ויודעים ע' לשון), שפעם אחת שלש נשים הביאו שלש קינים, אחת אמרה לזיבתי, אחת אמרה לימתי, ואחת אמרה לעונתי, וחשבו שכונת שלשתם משום זיבה וימתי היינו ששופעת כיס, ועונתי היינו עונת קרבן זיבתה, וממילא צריך להקריב מכל קן אחת לחטאת ואחת לעולה. ואמר מרדכי שאולי אחת סיכנה בזוב והשניה בים והשלישית בעין, ובדקו ומצאו כדבריו.

ט"ה: דרך קצירת העומר -

בערב יו"ט היו שלוחי ב"ד אוגדים אותם במחובר לקרקע, כדי שיהיה נח לקוצרם.

כל העיירות הסמוכות היו מתכנסות כדי שתהיה הקצירה בפרסום גדול. כשהחשיך היום אומר בא השמש והם אומרים הן, ואומר מגל זו, והם אומרים הן, ואומר קופה זו, והם אומרים הן, ובשבת אומר שבת זו, ואומרים לו הן, ואומר אקצור, ואומרים לו קצור. וכל שאלה היה שואל ג' פעמים. וכל זה מפני הבייתוסים שהיו אומרים שאין קצירת העומר במוצאי יו"ט.

טענות כנגד חז"ל והתשובה עליהם

מר"ח ניסן עד ח' ניסן אסור להספיד, שאז הצליחו להעמיד את דין התמיד, שהיו הצדוקים אומרים שיחיד יכול להביא תמיד דכתיב "תעשה", וענו להם דכתיב "תשמרו" שיהיו כולם באים מתרומת הלשכה.

ט"ה:

ניסן עד סוף המועד אסור להתענות, שאז הצליחו להעמיד את זמן חג השבועות, שהיו הבייתוסים אומרים שעצרת אחר השבת, דכתיב "ממחרת השבת", ולא ידעו לומר מנין שהכונה כפשוטו, עד שהשיבו זקן אחד שמשא תיקן זאת כדי שיתענגו ב' ימים רצופים, וענה לו ריו"ח שכתוב "שבע שבתות תמימות תהינה" ושבועות היינו שמתחיל באחד שבת ונגמר בשבת, ומאידיך כתיב "תספרו חמישים יום" שאין קפיאת באיזה יום יתחיל לספור, הא כיצד, אם יו"ט חל בשבת סופרים שבע שבתות, ואם יו"ט חל באמצע השבוע סופרים חמישים יום.

ור"א לומד זאת מדכתיב "תספר לך" והיינו שהדבר תלוי בב"ד, ושבת בראשית הרי ספירתה בכל אדם, (ולהלן מובא דבר זה בשם ריב"ב ו"ג שם ר"י).

ורבי יהושע לומד זאת מדכתיב "עד חודש ימים" והיינו שימנה כ"ט ימים ויקדש על שם החודש, וכן הא דכתיב "תספרו חמישים יום" היינו שימנה

ימים ויקדש את העצרת, וא"כ כמו שחודש ניכר בתחילת הספירה מזמן המולד. כך עצרת ניכר בה תחילת הספירה שימנו תמיד ממחרת יו"ט ראשון.

ורבי ישמעאל לומד זאת ממה שהתורה אמרה להביא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת. וכמו שבעצרת מביאים את הקרבן בתחילת הרגל, כך את העומר מביאים בתחילת הרגל.

ורבי"ב לומד זאת שכמו ש"ממחרת השבת השביעית" חל הרגל מיד אחרי השבוע השביעי, כך "ממחרת השבת" היינו סמוך לתחילת הרגל. ורבי יוסי ברבי יהודה לומד זאת מדכתיב "תספרו חמישים יום" שתמיד יספרו רק חמישים יום.

ט"ו:

ורבי יוסי לומד זאת מדכתיב "ממחרת השבת" ואם הכונה בשבת בראשית מנין שהכונה בשבת שבתוך הפסח. ועוד לומד רבי יוסי שכמו ש"ממחרת השבת השביעית" היינו שהרגל סמוך לשבת, כך "ממחרת השבת" הבאת העומר סמוכה לרגל.

ורשב"א לומד זאת מדכתיב "ששת ימים תאכל מצות" ומאידיך כתיב "שבעת ימים מצות תאכל", הא כיצד, מצה מן החדש נאכלת ששה ימים, ומן הישן ז' ימים. (ומדכתיב "מהחל חרמש בקמה תחל לספור" לומדים שמתחילים לספור מיד אחרי קצירת העומר. ומדכתיב "מיום הביאכם" לומדים שצריך להביא קרבן העומר ביום תחילת הספירה. ומדכתיב "שבע שבתות תמימות" לומדים שמתחילים לספור כבר בלילה, ומדכתיב "מיום הביאכם" לומדים שלא יקריב בלילה אלא ביום, ונמצא שקוצר וסופר בלילה, ומביא ביום).

רבא פורך חלק מהלימודים הנ"ל. על טענת ריו"ח י"ל שלומדים מזה שיש מצוה במנין הימים ומצוה במנין השבועות, (כדעת אביי, וכן נהגו רבנן דבי רב אשי, אבל אמיימר מנה רק את הימים, משום שזה רק זכר למקדש כיון דליכא עומר). ועל טענת ר"א ורבי יהושע י"ל שתחילת הספירה היא ממחרת יו"ט אחרון. ועל טענת רבי יוסי ברבי יהודה י"ל שמונים חמישים יום לא כולל ימי פסח. ועל טענת ריב"ב י"ל דאיירי ביו"ט אחרון. ועל טענתו הראשונה של רבי יוסי ראה רבי יוסי עצמו פירכא. אמנם על טענת רבי ישמעאל וריב"ב אין פירכא.

סדר הכנת העומר

אביב זה אביב והיינו ראשית הקציר.

היו מביאים את העומר שבקופות לעזרה, לר"מ היו מהבהבים אותו באור בעודו בשיבליים כדי לעשותו "קלוי באש", ולחכמים קלי היינו דבר קליל כלי העשוי מנחושת קלל, והיינו שהיו חובטים אותו תחילה בקנים ובקולחות, ואח"כ היו נותנים אותו לאבוב מנוקב, כדי שהאור ישלוט בכולו, והיו קולים אותו לפני הטחינה, דכתיב "אביב קלוי באש גרש" "באש הפסיק הענין בין הגרש לקלוי, והיו שוטחים אותו בעזרה כדי שהרוח תנשב בו.

ט"ו:

כרמל היינו רך ונמלל. (וכן "בצקלוננו" היינו בא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה. ו"נתעלסה באהבים" היינו נישא וניתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים. ו"ירט" היינו יראה ראתה נטתה). וי"מ כרמל כר מלא.

היו נותנים אותו לריחיים של גרוסות שזה טחינה עבה, והיו מנפים ב"ג נפות עד שהיה יוצא עשרון. והשאר נפדה ונאכל לכל אדם, וחייב בחלה ופטור ממעשר, כמו הפודה תבואה מיד גזבר. ור"ע אף דס"ל שמירוח הקדש פטור ממעשר, מ"מ הכא מחייב אף במעשר, משום שלא ניתנו המעות אלא לצורך העשרון אבל השאר לא נתקדש.

חיוב מעשרות או חלה במירוח וגלגול ע"י עכו"ם או הקדש

מירוח עכו"ם - לר"מ ור"י מותר לתרום מתבואת ישראל נכרים וכותים זה על זה, דמירוח עכו"ם אינו פוסל, אבל לרבי יוסי ור"ש תורמים משל ישראל על של ישראל, או משל עכו"ם וכותים זה על זה, אבל לא משל ישראל על של עכו"ם וכותים, או משל עכו"ם וכותים על של ישראל, דס"ל שמירוח עכו"ם פוסל.

ט"ז. גלגול הקדש פוטר, וכדמצינו שאשה שהקדישה את העסה ופדאתה לפני הגלגול או אחרי הגלגול, חייבת בחלה, אבל אם הקדישה לפני הגלגול ופדתה אחרי הגלגול פטורה, מפני שבשעת חובתה היתה פטורה.

גלגול עכו"ם-

בתחילה הסתפק רבא בזה, דתניא שגר שנתגייר והיתה לו מעיסה לפני שנתגייר פטור, אבל אם נעשית משנתגייר או שזה ספק חייב, ורבא הסתפק אם זה רק לדעת רבי יוסי ור"ש שסוברים שמירוח עכו"ם פוטר, או שגם לר"מ ור"י שמירוח עכו"ם אינו פוטר, היינו משום דכתיב "דגנך יתירא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, אבל הכא אף דכתיב ב"פ עריסותיכם, לומדים מאחד כדי עיסתכם, ומאחד ממעטים עיסת עכו"ם או הקדש.

ורבא הכריע שדין גלגול עכו"ם תלוי במחלוקת בדין מירוח עכו"ם.

רב פפא מביא ברייתא שכתוב בה שעכו"ם הפריש פטר חמור או חלה מודיעים לו שהוא פטור, והחלה מותרת לזרים והפטר חמור מותר בגיזה לעבודה, ומשמע שתרומתו אסורה, ומבואר שאף שמירוח עכו"ם אינו פוטר, מ"מ גלגול עכו"ם פוטר. ורבינא מביא ברייתא שחלת עכו"ם בארץ מודיעים לעכו"ם שהוא פטור, והיא נאכלת לזרים, ותרומה בחו"ל מודיעים לו שהיא פטור, והתרומה אינה מדמעת, ומשמע שבארץ התרומה אסורה ומדמעת, ונמצא שאף שמירוח עכו"ם אינו פוטר גלגול עכו"ם פוטר.

ט"ז: הגמ' מתרצת שחייב התרומה אינו אלא מדרבנן, גזירה משום בעלי כיסים, ובחלה לא גזרו משום שיכולים לאפותה פחות מכשיעור (שהוא חמשת רבעים קמח ועוד), אבל בתרומה אע"פ שיכול להכניסה במוץ שלה, כיון שזה בפרהסיא זילא ליה מילתא לעשות כך.

המשך דיני העומר

היה נותן שמן ולבונה בכלי, ואח"כ נותן את הסולת, ואח"כ יוצק ובוכל ומניף ומגיש וקומץ ומקטיר, והשאר נאכל לכהנים.

קצירת חדש לפני הקרבת העומר-

משקרב העומר היו יוצאים ומוצאים את השוק של ירושלים מלא קמח וקלי. לר"מ היה זה שלא ברצון חכמים, ולר"י היה זה ברצון חכמים.

ט"ח. ואף שמצינו שאין לבדוק חמץ אחר שעת הביעור שמא יבוא לאוכלו, איסור חדש שאני שהוא רגיל לפרוש מאכילת חדש, משא"כ חמץ שהוא רגיל לאוכלו כל השנה. ורבנן שסוברים שהעיסוק בחדש היה שלא ברצון חכמים, צ"ב אין התירו בחמץ, וצ"ל שכיון שהוא מחפשו כדי לשורפו אין לחוש שייאכל ממנו. ואין לומר שאין לחוש בחדש, דכיון שלא התירו אלא ע"י קיטוף ביד הוא זוכר שזה חדש, שהרי בית השלחין מותר לקצור בלי קיטוף. וכן אין לומר שרק קמח וקלי מותר כיון שאינם ראויים לאכילה, דמ"מ לפני כן הם ראויים לאכילה.

ממתי מותר לאכול חדש-

החדש מותר משקרב העומר, והרחוקים מותרים מחצות, מפני שהם יודעים שאין ביד מתעצלים בו.

משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז שיום הנף כולו אסור, ולר"י מדאורייתא כשאין עומר כל אותו היום אסור.

שיטת רב ושמואל שבזמן ביהמ"ק העומר מתיר דכתיב "עד הביאכם", ובזמן שאין ביהמ"ק קיים האיר מזרח מתיר, דכתיב "עד עצם היום הזה".

ט"ח: שיטת ריו"ח ור"ל שאפי' בזמן ביה"ק מותר בהאיר המזרח, ו"עד הביאכם" היינו למצוה. ולדבריהם דברי ריב"ז לאסור כל היום הם לשיטת ר"י, ו"התקין" היינו דרש והתקין, אבל לסוברים שמדאורייתא מותר בהאיר המזרח אין לאסור את כל היום, מפני שזה גזירה לגזירה.

אכילת חדש בזמן הזה בחו"ל- רב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע היו אוכלים בליל י"ז, דס"ל שאיסור חדש בחו"ל הוא מדרבנן, ולכן אין לחוש לספק שמא הוא ט"ז. ורבנן דבי רב אשי אכלו בבוקר יום י"ז, דס"ל שאיסור חדש בחו"ל הוא מדאורייתא, ותקנת ריב"ז היא מדרבנן, ואין התקנה במקום ספק. ואביו של רבינא אכל רק בליל י"ח, דס"ל כר"י שחדש אסור בט"ז מדאורייתא, וחשש לספק.

העומר היה מתיר אכילה במדינה, ושתי הלחם היו מתירים במקדש, ואם הביא מנחות וביכורים ומנחת בהמה לפני העומר פסולים, ולפני שתי הלחם לא יביא, ואם הביא כשר. ור"ט התקשה מה ההבדל בין לפני העומר ולפני שתי הלחם, ויהודה בר נחמיה ביאר שלפני העומר פסול כיון שלא הותר מכללו להדיוט, ולפני שתי הלחם כשר לפי שהותר להדיוט. (וצהבו פניו של יהודה בר נחמיה, ואמר לו ר"ע תמהני אם תאריך ימים, והמעשה היה בפרוס הפסח, ובעצרת אמרו שכבר נפטרו).

נסכים מביכורים שהקריבם קודם העומר כשרים, דאף שלא הותר מכללו להדיוט מותר, כיון שדבר זה לא נאסר כלל.

ספיקות בדין עומר ושתי הלחם

האם עומר ושתי הלחם מתירים שלא כסדרן- הזורע חטים אחר הקרבת העומר והביאו עליהם את שתי הלחם ולשנה הבאה הקריבו את העומר, מסתפק רמי בר חמא אם מותר להביא מהם מנחה, כיון ששתי הלחם היה לפני העומר, או שגם בשלא כסדרן מותר.

והנה ר"א לומד שהעומר בא משעורים מדכתיב "כי השעורה אביב" שגם כאן שנאמר "אביב" היינו שעורים. ור"ע לומד שכמו שביחיד מצינו שמביא חובתו מן החיטים ומצינו שמביא חובתו מן השעורים, כך בציבור, ואין קרבן ציבור אחר שבא משעורים. ועוד אפשר ללמוד ממה ששתי הלחם נקראים "ביכורים", ואם עומר בא מחיטים א"כ שתי הלחם אינם ביכורים. הגמ' אומרת שאף אי נימא שעומר ושתי הלחם מתירים שלא כסדרן, מ"מ אף באופן זה אם היו מקריבים עומר מחיטים לא היו שתי הלחם ביכורים, כיון שהמזבח כבר אכל מהתבואה החדשה.

ט"ט. העומר ושתי הלחם מתירים כל תבואה שהשרישה לפני הקרבתם, וא"כ ודאי שפירות שהנצו מותרים אף שלא חנטו, אמנם יש להסתפק בעלים שהנצו ולא חנטו, אם הוי כהשרשה בתבואה, או לא.

חיטים שעדיין לא התירם העומר זורעם בקרקע לפני העומר והקריבו את העומר, מסתפק רבא בר רב חנן אם העומר מתיר ומותר להוציאם קודם השרשה ולאכול מהם או לא, והספק הוא האם הם כמונחים בכד או שהם בטלים לקרקע. וכן יש להסתפק אם יש להם אונאה היכא שאמר שהוא זרע בקרקע כמה שצריך, ויש עדים שזרע פחות, אם דינם כקרקע שאין לה אונאה, או כמטלטלין שיש להם אונאה. תיקו. אמנם היכא שאמר שזרע כמות מסוימת וזרע פחות, יש להם אונאה, דכל דבר שבמידה ובמשקל ובמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר. וכן יש להסתפק אם נשבעים עליהם או לא.

חיטים שבגללי בקר ושעורים שבגללי בהמה, אם חישב עליהם לאכילה אין מטמאין טומאת אוכלין, ואם ליקטם לאכילה מטמאים טומאת אוכלין. ואין להביא למנחות משום "הקריבהו נא לפחתך", אמנם אם זרעם וצמח מהם, יש להסתפק אם יכול להביא מהם מנחות כיון שעכשיו אינם מאוסים, או שאסור כיון שהם כחושות דכיון שנתעכלו במעי הבהמה, אינם מגדלות חיטים מלאים ובריאם.

ובדומה לזה יש להסתפק לענין קבלת טומאה, דהנה פיל שבלע כפיפה מצרית והוציאה דרך בית הרעי, מקבלת טומאה, דכלים יורדים לידי טומאתם במחשבה, ואינם עולים אלא ע"י שינוי מעשה. ואם בלע ענפים, ואחר שיצאו עשה מהם כפיפה מצרית, יש להסתפק אם דינם ככלי גללים וכלי אדמה שאינם מקבלים טומאה אפי' מדרבנן, או דילמא לא הוי עיכול. וממה שטיהרו חכמים בשר תינוקות שבלעו זאבים אין

ראיה, דשאני בשר דרכיך. וממה שטימאום שם את העצמות אין ראיה, דשאני עצמות שהם קשות יותר.

ט"ט: חִיטִים שִׁירְדוּ מֵהֶעֱנִינִים (כמו שהיה מעשה שירדו חִיטִים בגובה טפח על פני ג' פרסאות) כשרים למנחות, ויש להסתפק אם הם כשרים, דהא דכתיב "ממושבותיכם" לא בא אלא לאפוקי חו"ל, או דבעינן דווקא "ממושבותיכם".

אם הולכים אחרי העיקר או אחרי הגידולים-

שיבולת שהביאה שליש קודם העומר ועקרה ושתלה לאחר העומר והוסיפה לצמוח, יש להסתפק אם מותרת כיון שהולכים אחרי העיקר, או שאסורה עד העומר הבא דאזלינן בתר גידולים. ומה שמצינו שנטיעה שהיא ערלה שיש בה פירות, שהרכיבה באילן שאינו ערלה, אסורים אפ"י אם גדלה פי מאתים, וכן בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם והוסיף פי מאתים אסור אפ"י אם גדל פי מאתים, אין ראיה שהולכים אחרי העיקר, דהספק הוא אם הולכים אחרי העיקר גם לקולא או רק לחומרא. תיקו.

ע. המעשר באומד וזרעם והוסיפו לצמוח, אם הזרע כלה פשוט שמעשר על הכל כמו בכל מעשר, אבל בדבר שאין זרעו כלה יש להסתפק לפי הצד שלא הולכים אחרי העיקר וצריך לעשר את התוספת, אם צריך לעשר גם על העיקר או לא. ואמנם בצל שתיקנו וזרעו צריך לעשר גם על העיקר, דכך דרך זריעתו תמיד.

עציץ שאינו נקוב שחזר ונקבו זה נחשב זריעה גם על העיקר, (אבל בספק הקודם היו ב' זריעות).

שבולת שמירחה בכרי ושתלה וקרא עליה שם במחובר, מסתפק רבי אבהו אם פקע ממנה שם טבל כששתלה או לא. וממה ששינוי שלא שייך תרומה במחובר לקרקע אין ראיה, דהתם איירי לענין חיוב מיתה וחומש, שאם תלש ואכל הרי זה תלוש, ואם התכוּפף ואכל בטלה דעתו אצל כל אדם, (ואמנם ביצי נבלת עוף טהור שמקצתם בפנים ומקצתם בחוץ, שאכלם בפנים, מטמא בגדים בבית הבליעה, אבל בחוץ לא, דדבר תלוש עשויים לאוכלו כך, משא"כ דבר מחובר.

אסור לזרוע כלאים בעציץ שאינו נקוב, וכדמצינו שהתורם מנקוב על שאינו נקוב הוא תרומה ויחזור ויתרום.

איסור חדש

אלו מינים יש בהם חיוב חלה ואיסור חדש - חִיטִים ושעורים, וכוסמין (שהוא ממין חִיטִים), ושיבולת שועל ושיפון (שהם ממין שעורים), חִיבִים בחלה, ומצטרפים יחד לשיעור חלה, ואסורים באכילה לפני הפסח דילפינן לחם לחם ממצה, ובקצירה לפני העומר דילפינן ראשית ראשית מחלה, ואם השרישו לפני העומר (לרבי יונה קודם קצירת העומר, ולרבי יוסי בר זבדא קודם הקרבת העומר) העומר מותר, ואם לאו אסורים עד העומר הבא.

ע. תבואה קמח ובצק מצטרפים זה עם זה. לרב כהנא היינו לענין איסור חדש, ולרב יוסף היינו לענין חמץ בפסח, ולרב פפא היינו שאם הם מעשר שני ואכלם חוץ לחומה לוקה, ולרבי יונה לענין טומאת אוכלין, ודווקא כדשאכלם בעינם, וכדמצינו שחיטה מצטרפת אפ"י כשאינה קלופה, אבל שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת, אם הקליפה יבשה, אמנם קליפה לחה שהיא שומרת על הפרי מצטרפת, דכתיב "על כל זרע זרוע אשר יזרע" כדרך שמוציאים אותה לזריעה, חִיטִים שעורים ועדשים בקליפתם.

ע"א. מנלן שהעומר מותר מזמן ההשרשה - אין ללמוד מ"אביב" שיש דבר שאינו אביב, ד"ל שבה למעט תבואה שלא הביאה שליש. ואין ללמוד מ"מהחל חרמש בקמה" שיש דבר שאינו בר חרמש, ד"ל שבה למעט שחת. ואין ללמוד מ"קמה" שיש דבר שאינו קמה, ד"ל

שבה למעט אגם שגדל מעט לכוף ראשו בצד עיקרו. ואין ללמוד מ"אשר תזרע" שזה משעת זריעה, דא"כ אף בלא השריש העומר יתיר. אלא לומדים מ"בשדה" דבעינן שיהיה נקלט ונשרש בשדה.

קצירה וגדישה לפני העומר -

מותר לקצור מבית השלחין שבעמקים, אבל אין לעשות גדיש מן התבואה, ואנשי יריחו היו אף גודשים ולא מיחו בידם חכמים.

לר"מ הרכבת דקלים כל היום של י"ד ניסן דסברי שאינה מלאכה חשובה, וכריכת קריאת שמע לא לתת רווח בין תיבה לתיבה, וקצירה לפני העומר, היתה ברצון חכמים. אבל גדישה לפני העומר, והנאה מגמזיות של הקדש של חרוב ושקמה, ופריצה בגינות ופרדסים כדי להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבת ויו"ט, זה היה שלא ברצון חכמים. אבל לר"י כולם שלא ברצון חכמים היו, אבל לא מיחו בידם על הרכבת הדקלים וכריכת שמע וגדישה לפני העומר, ועל הנאה מגמזיות הקדש, ופירצת גינות ופרדסים, ונתינת פאה לירק, מיחו בידם.

קצירת שחת בחדש, ודין הפסקה לפאה

מותר לקצור שחת ולהאכיל לבהמה. לר"י מותר רק עד כשמתחיל לקצור לפני שהביאה שליש, ולר"ש מותר גם כשהביאה שליש.

ע"א: האם קצירה לשחת מפסיקה לפאה - נחל ושלולית ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה והגשמיים ושדה בור וניר ושדה הזרועה בזרע אחר, או קצר לשחת, לדעת ר"מ הוא הפסק לענין פאה, ולחכמים רק אם חרש הוא הפסק לפאה.

ואין לומר שר"מ סובר כר"ש שמותר לקצור ולהאכיל שחת אף כשהביאה שליש, שהרי שינוי שבאכלה חגב או שקרסמוה נמלים או ששברתה הרוח, לכו"ע רק אם חרש הוא הפסק, וא"כ בהכרח שלר"מ רק אם לא הביאה שליש הוא הפסק בקצירת השחת. דלא חשיב תחילת קצירת השדה, דאם אף בהביאה שליש הוא הפסק, א"כ כ"ש שקצירה שאינה ע"י אדם לאו שמה קצירה.

וכן אין לומר שר"מ סובר כר"י שמותר לקצור ולהאכיל חדש רק לפני שהביאה שליש, שהרי גם ר"י מותר רק לצורך בהמה ולא לצורך אדם.

אלא צ"ל שר"מ סובר כר"ע רבו, דס"ל שהמנמו שדה ושייר קלחים דקים צריך להניח פאה לכל שורה ושורה, (ולחכמים יניח פאה אחת על הכל), ואמנם ר"ע עצמו סובר שרק במנמו לקליות חייב, אבל במנמו לאוצר פטור, אבל ר"מ חולק בזה וסובר שאם הביאה שליש הוא קצירה.

ע"ב. מותר לקצור תבואה שגורמת נזק לנטיעות, או כדי שיהיה מקום לבית האבל, או לצורך בית המדרש, דכתיב "קצירכם" ולא קציר של מצוה. אבל לא יעשה אותם כריכות אלא צבתים ללא קשירה, דצריך שלא לטרוח.

דיני קצירת העומר

ממה מביאים את העומר - מצוה להביא עומר מן הקמה, לא מצא יביא מעומרים דכתיב "תקריב". מצוה להביא מתבואה לחה, לא מצא יביא מיבשה דכתיב "תקריב".

קצירת העומר דוחה שבת וטומאה, דכתיב "תקריב".

מצוה לקצור בלילה, ואם נקצר ביום, ולרבי אלעזר ברבי שמעון כל עומר שנקצר שלא כמצוותו פסול, ולכן אם נטמאה מנחת העומר בידו, אפ"י אם יכול לקצור עכשיו אומרים לו הוא פקח ושתוק, אבל לרבי אם יכול לקצור לא ישתוק.

מקורו של ראבר"ש הוא דס"ל כר"ע שהיה רבו של אביו ר"ש, שכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה שבת, וממילא בהכרח שנקצר שלא בזמנו פסול, דאל"כ שיקצור מערב שבת, (ומה שאמר ר"ש שהיו מקטירים בשבת חלבים ואברים אף שאפשר

קרבנות עכו"ם

ע"ג: אכילת שלמי עכו"ם - לרב הונא דינאם כעולות ואינם נאכלים. אב"א סברא, עכו"ם ליבו לשמים, ואב"א קרא דכתיב "אשר יקריבו לז' לעולה" כל שיקריבו יהיה עולה. ורבא אומר שאם הביאם עכו"ם ע"מ שיתכפר בהם ישראל, אוכלם ישראל, ואם הביאם ע"מ שיתכפר בהם כהן, כהן אוכלם. רב שיזבי מביא ממתני' ששיירי מנחת עכו"ם נאכל לכהנים, והגמ' מבארת שמתני' היא דעת ריה"ג, אבל לר"ע שלמי עכו"ם דינאם כעולות, וכדלהלן.

עכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל, דכתיב "איש איש", ואפי' שלמים, דכתיב "נדריהם", ואפי' תודה, דכתיב "נדבותם", ואפי' עופות לבונה ועצים, דכתיב "לכל נדריהם ולכל נדבותם", והא דכתיב "עולה" היינו למעט עולת נזירות, והא דכתיב בפרשת נזירות "בני ישראל" היינו לומר שלא חלה כלל נזירות בעכו"ם. וכל זה דעת ריה"ג, אבל לר"ע עכו"ם יכולים להביא רק עולה. ולענין יין לנסכים לריה"ג, לל"ק אינו מביא, ולל"ב מביא.

והא דתנן שעכו"ם ששלח עולתו ממדינת הים, אם שילח נסכיה קרבים משלו, ואם לאו קרבים משל ציבור. דין זה יתכן אף לר"ע, ד"ל שכשמביא עולה מביא גם נסכיה.

מנחת כהנים

מנחת כהנים אינה נאכלת דכתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תיאכל", וכתיב "והיתה לכהן כמנחה" להקיש חובתו לנדבתו. לת"ק המנחה נקטרת כמות שהיא ולא בעיא קמיצה. ולר"ש מנחת כהן נקמצת דכתיב "כמנחה" כמנחה של ישראל, אמנם הקומץ והשייריים קרבים כל אחד בפני עצמו דכתיב "לכהן כמנחה" ולא לאישים כמנחה.

ע"ד: לרבי אלעזר ברבי הקומץ קרב בעצמו, והשייריים מתפזרים על בית הדשן שלמטה, ואף דאזלי לאיבוד, הא כתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה" נדבתו "לא תיאכל" חובתו, ומסתבר לרבות נדבתו שכן היא תדירה ואינה על חטא וריחה ערב, אבל חובתו אף שהיא עשרון וחובה, נדבתו דומה ביותר דברים. ורבנן לומדים מפסוק זה גז"ש כליל כליל, שגם מנחת חבתין שכתוב בה "כליל תקטר" אינה נאכלת, וגם שאר המנחות "כליל תקטר".

כהן יכול להקריב קרבנותיו מתי שירצה, דכתיב "ובא בכל אות נפשו ושירת", ואף דבר שבא על חטא יכול להביא בעצמו דכתיב "וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה", ואפי' חטא במזיד כגון בזדון שבועה, דכתיב "והיתה לכהן כמנחה".

ע"ד: כהן שאכל מן האימורים עובר על לאו דכליל תהיה.

אלו דברים קרבים למזבח ואין בהם חלק לכהנים - מנחת כהנים, מנחת כהן משיח, ומנחת נסכים. אבל עולה, עורה ניתן לכהנים. ועולת העוף מוראתו בנוצתה אינה קריבה במזבח. נסכים אזלי לשיטין (ודלא כשמואל שהמתנדב יין מביאו ומזלפו ע"ג האישים). והמתנדב שמן קומצו ושייריו נאכלים.

אלו דברים נאכלים לכהנים ואינם עולים למזבח - שתי הלחם ולחם הפנים, ואפי' שתי הלחם שבאו בלי כבשים נאכלים לכהנים (ודלא כמ"ד שנשרפים). אבל חטאת העוף דמה ניתן במזבח, ולוג שמן של מצורע מזים ממנו על הפרוכת.

עשית המנחות

מנחות הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות שמן, מתן שמן בכלי קודם לעשייתן, דכתיב "סולת בשמן תיעשה", ומנחת מרחשת לומדים קרבנך קרבנך ממנחת מחבת. ואח"כ ותן את הסולת ונתון שמן לבלילה, ויוצק שמן דכתיב "ויצקת שמן מנחה", אבל מנחת מאפה אינה טעונה ג' מתנות דכתיב "עליה", וכן ריקקין אינם טעונים יציקה דכתיב "היא".

להקריבם בלילה, משום שחביבה מצוה בשעתה, שאני התם שכבר דחתה השחיטה את השבת).

ע"ב: ורבי שהיה גם הוא תלמידו של ר"ש, סובר שקצירת העומר אינה דוחה שבת, ומה ששינו במשניות לעיל דין קצירת העומר בשבת, זה דלא כרבי.

והא דאיתא בברייתא שלא רק תמיד ופסח שנאמר בהם "במועדו" דוחים שבת וטומאה, אלא גם שאר קרבנות ציבור דוחים דכתיב "במועדיכם", וכן עומר והקרב עימו, ושתי הלחם והקרב עמהם, דוחים, דכתיב "וידבר משה את מועדי ד' " הכתוב קבע מועד לעולם. לא איירי בקצירת העומר אלא בהקרבת העומר, ובשתי הלחם איירי לענין אפיה, דקסבר רבי שהתנור מקדש, ואם יאפה מלפני שבת יפסלו בלינה.

והא דאיתא בברייתא שכבשי עצרת ששחטן וזרק דמן לשמן מקדשים את הלחם, אבל אם שחטן וזרק דמן שלא לשמן אין מקדשים, ואם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש, ומבואר שהשחיטה מקדשת ולא האפיה. צ"ל שהשחיטה קובעת את הלחם לאותם כבשים, אבל הקדושה היא בתנור.

ואלו מנחות:

קמיצה ואכילת השייריים

אלו מנחות נקמצות ושייריהם לכהנים - מנחת הסולת והמחבת והמרחשת והחלות והריקקין, מנחת עכו"ם ונשים, ומנחת העומר ומנחת חוטא ומנחת קנאות.

מגנן שהשייריים נאכלים לכהנים

יש מנחות שכתוב בהם דבר זה להדיא, ושאר המנחות לומדים מ"וזאת תורת המנחה וכו' והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו". ואף מנחה הבאה משעורים, כיון שנקמצת אנו יודעים ששייריה לכהנים. ולר"ש שמנחת כהנים נקמצת ואינה נאכלת, לומדים מדכתיב "וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה" אם אינו ענין לבלולה ולחריבה של חיטים תנהו ענין לבלולה וחריבה של שעורים. (ומה שלא חולקים מנחות כנגד זבחים, נלמד מו' ד"ו"כל", ומי"כל" לומדים את דינו של רבי יוסי ברבי יהודה לעיל ס"ג).

ע"ג: ולרבינא לומדים ששירי מנחת שעורים נאכלים לכהנים מדכתיב "לכל מנחות" וכדתנא לוי שמרבים מזה מנחת העומר ומנחת קנאות, שנאכלים אע"ג דכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם" ואילו הם באים להתיר ולא לכפר. (עוד איתא התם שמו"כל קרבנם" מרבים שלוג שמן של מצורע נאכל אע"ג דכתיב "מן האש" ומהלוג לא נותנים לאש. ו"לכל חטאתם" מרבה חטאת העוף נאכלת, ולא אמרינן דנבילה היא. ו"כל אשמים" מרבה אשם נזיר, שנאכל אע"פ שהוא בא להכשיר. ו"אשר ישיבו" זה גזל הגר. "לך הוא ולבנך" אפי' לקדש בו אשה).

חלוקת זבחים ומנחות אחד כנגד השני - אין חולקים מנחות כנגד זבחים, דכתיב "וכל מנחה וכו' לכל בני אהרן תהיה. וכן אין חולקים מנחות כנגד עופות, אף שמנחות קמו תחת עופות בדלות, דכתיב "וכל נעשה במרחשת וכו' לכל בני אהרן תהיה". וכן אין חולקים עופות כנגד זבחים, אף ששניהם מיני דמים, דכתיב "ועל מחבת וכו' לכל בני אהרן תהיה". וכן אין חולקים מנחות כנד מנחות, אף ששניהם עשייתם ביד, דכתיב "וכל מנחה בלולה וכו' לכל בני אהרן תהיה", ואפי' מחבת כנגד מחבת או מרחשת כנגד מרחשת אין חולקים, אף ששניהם מעשיהם קשים, או רכים, דכתיב "וחריבה, לכל בני אהרן תהיה". וכן אין חולקים בקדשים קלים, דכתיב "לכל בני אהרן תהיה, ואם על תודה". ומדכתיב "איש" מרבים בעל מום וממעטים קטן.

ע"ה. בלילה בחלות - לרבי בוללם כשהם חלות, דכתיב "חלות בלולות", ונותן שמן בכלי קודם לעשייתה ונותנה ולשה ואופה ופותתה, ונותן שמן עליה ובוללה, וחוזר ונותן עליה שמן וקומץ. ולחכמים בוללם כשהם סולת דכתיב "סולת בלולה", ונותן שמן בכלי קודם לעשייתם ונותנה ונותן שמן עליה ובוללה ולשה ואופה ופותתה ונותן עליה שמן וקומץ. ואמרו חכמים לרבי שגם לחמי תודה כתוב בהם "חלות" וא"א לבוללם כשהם חלות אלא סולת.

אין החלות טעונות משיחה דכתיב "ורקיקי מצות משוחים".

משיחה ברקיקים - רקיקים טעונים משיחה ולא בלילה, דכתיב "חלות בלולות" ולא רקיקים בלולים, ומושחן כמין כי כך יוניתי, ושאר השמן נאכל לכהנים. ובברייתא איתא שמנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקים מביא לוג שמן וחוצהו חציו לחלות וחציו לרקיקים, חלות בוללם ורקיקים מושחם, ומושח את כל הרקיק ופליגא אמתני' דס"ל שמושח כמין כי, ושאר השמן מחזירו לחלות. ולר"ש מושחן כמין כי, ושאר השמן נאכל לכהנים. ובברייתא אחרת איתא שמביא לוג שמן ומושחן וחוזר ומשחן עד שיכלה כל השמן שבלוג.

פתיתת המנחות

כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה, דכתיב "פתות אותה פיתים", אבל שתי הלחם ולחם הפנים אינם טעונים פתיתה, דכתיב "אותה".

ע"ה: אין פותתים - מנחת ישראל קופלה לשנים דכתיב "פתות", ואח"כ קופלה לארבעה דכתיב "פיתים", ולא יעשנה פרורים דכתיב "אותה" אותה לפתיתים ולא פתיתה לפתיתים, ואח"כ מבדיל את ארבעת החלקים זה מזה. ומנחת כהנים קופל לשניים ולארבעה ואינו מבדיל. ומנחת כהן משיח לא היה מקפלה לארבעה אלא רק לשניים. ולר"ש מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהם פתיתה, דכל שאין לו קמיצה אין לו פתיתה.

ברכת חביצא - רב יוסף אמר שאם יש בזה פירורים כזית מברכים עליה המוציא, ואם אין בה פרורים כזית מברכים עליה מזונות. ומקורו של רב יוסף ממה שכתוב שהיה מברך על המנחות (שהחיינו ו) המוציא, והיו הפתיתים בגודל כזית. ולפי זה לתנא דבי ישמעאל שסובר שפתיתם עד שהם נעשים סולת, לא יברך המוציא. והא דתניא שאם ליקט בפסח פרורים עד שנעשו כזית ואכלו, אם זה חמץ ענוש כרת, ואם זה מצה יוצא בזה יד"ח מצה, אם אכלם בכדי אכילת פרס. ולא איירי בשעירסם - גיבלם לחתיכה אחת, צ"ל דאיירי בבא מלחם גדול ועדיין הוא בעין, ואז גם הפרורים חשובים, וכן בחביצא רק אם הלחם הגדול בעין מברך המוציא. אמנם רב ששת חולק על רב יוסף וסובר שבחביצא מברכים כזית אפ"ל בפרורים שאין בהם כזית, ואמרו רבא דאיירי שיש לזה תורתא דנהמא - מראה לחם.

ע"ו. שיפה ובעיטה במנחות - כל המנחות טעונות שלש מאות שיפות - שמוליך ומביא את פיסת ידו עליהם, וחמש מאות בעיטות שמכה בהם באגרופו. והסדר הוא ששף אחת ובוטע שתיים ושף שתיים ובוטע שלש וחוזר חלילה, ונמצא שעל כל שלש שיפות בוטע חמש בעיטות.

לת"ק שף ובוטע על החיטים, ולרבי יוסי שף ובוטע רק על הבצק.

מנין החלות - לר"י כל המנחות באות עשר חלות, דילפינן מלחמי תודה, חוץ מלחם הפנים וחביתיה כה"ג שהם באות י"ב חלות, לחם הפנים כתוב בו המנין להדיא, וחביתיה כה"ג גלמדים בגז"ש חוקה חוקה מלחם הפנים. ומה שלומדים שאר המנחות מלחמי תודה ולא מלחם הפנים, הטעם הוא מפני שהם דומים ללחמי תודה שהם קרבן יחיד, ובאות בנדבה, וטעונות שמן, ונפסלות בלינה, ואינן דוחות שבת וטומאה, אבל לחם הפנים דומה בפחות דברים, שהם הקדש, וטעונות לבונה, והם מצה, ובאות מחמת עצמם. ואם דבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בבנין אב, אין לומדים מחביתיה כה"ג שכל המנחות יהיו י"ב, משום שעדיף ללמוד הדיוט מהדיוט, (ולכן אע"פ שהם דומות ביותר דברים לחביתיה כה"ג,

שהם עשרון, וטעונות כלי, והם קדשי קדשים, וטעונות לבונה, והם מצה, ובאות מחמת עצמם, וטעונות הגשה, ומקטירים מהם. ואילו ללחמי תודה המנחות דומות בפחות דברים, שהם של הדיוט, ובאים בנדבה, ואין באות לחצאין, ושייך בהם פיגול, ואין דוחות שבת וטומאה). ולר"מ כל המנחות באות י"ב חלות, חוץ מלחמות תודה ונזירות שהם באות עשר חלות, אי"ס"ל דבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בבנין אב, לומדים מחביתיה כה"ג מחמת שהם דומים לשאר הנחות ביותר דברים מלחמי תודה, וכנ"ל, ואי קסבר שדבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בבנין אב, לומדים מלחם הפנים לפי ששניהם קדשי קדשים. ולחמי תודה בהדיא כתיב בהו שהם עשר חלות, ונזירות נלמדת מדכתיב "שלמיו".

לחמי תודה שאפאן ארבע חלות - לשמואל יצא, דהא דבעין ארבעים אינו מעכב, ואיירי שהפריש תרומה בלישה, שהרי כתיב "אחד" שלא יטול פרוס. הגמ' אומרת שבברייתא מבואר שאם ריבה או מיעט במנין החלות, בכל המנחות זה כשר חוץ מלחם הפנים וחביתיה כה"ג ולחמי תודה ונזירות, ומבואר שהמנין מעכב בלחמי תודה, והגמ' מתרצת שיש תנא שסובר שבלחמי תודה ונזירות אין המנין מעכב, וכדבריו סובר שמואל.

ע"ו: מנחת מאפה שאפה אותה חלה אחת יצא. רב הונא לומד דין זה מדכתיב "מצת", והגמ' אומרת שלשמואל (הנ"ל) אף היכא דכתיב "מצות" כשר בחלה אחת.

כמות החיטים במנחות - העומר היה בא עשרון משלש סאים, דכיון שהיה בא מהחדש ומשעורים, היו צריכים שלש סאים כדי להגיע לעשרון מובחר. ושתי הלחם שתי עשרונים משלש סאים, דאע"פ שהם מן החדש, כיון שזה מחיטים מספיק שלש סאים לשתי עשרונים. ולחם הפנים כ"ד עשרונים מכ"ד סאין, דכיון שהוא מן הישן ומחיטים מספיק סאה אחת לעשות עשרון מובחר.

כל המנחות שאם ריבה או מיעט במידת העשרון פסולות, אבל אם מיעט או הוסיף על מנין הסאים כשרות.

מנין הנפות - העומר היה מנופה ב"ג נפות, שתי הלחם ב"ב, ולחם הפנים ב"א. ולר"ש אין קפידיא במנין הנפות אלא רק שיביא סולת מנופה כל צרכה, דכתיב "ולקחת סולת ואפית אותה", ויכולים אף לקנותה סולת דכתיב "ולקחת סולת", וכן יכולים לקנות חיטים דכתיב "ולקחת" מכל מקום, אמנם דין זה אינו בשאר מנחות אלא רק בלחם הפנים, דכתיב "אותה", והטעם הוא מפני החיסכון, (דהתורה חסה על ממזנם של ישראל, דכתיב "והשקית את העדה ואת בעירם").

לת"ק היו מנפים בגסה ובדקה וחוזר חלילה, ולרשב"א היו במקדש י"ג נפות אחת מעל השניה, עליונה קולטת את הסובין והתחתונה את הסולת.

התודה היתה באה:

לחמי תודה

ע"ז. שיעור החיטים ללחמי התודה -

לחמי תודה היו באים מחמש סאים ירושלמיות, שזה שלושים קב, והיו לוקחים ט"ו קבין לחמץ שזה קב לחצי לחלה, וט"ו קבין למצה שזה היה מתחלק לחלות רקיקין ורבוכה, נמצא שכל חלה היתה מחצי קב.

חמש סאים ירושלמיות הם שש מדבריות, שזה יוצא שתי איפות, (שכל איפה היא ג' סאים, דכתיב "האיפה והבת תוכן אחד להם", ועל בת כתיב "וחוק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכור" - והכור הוא ל' סאים), וכן זה יוצא עשרים עשרון.

היו לוקחים עשר עשרונים ללחמי החמץ אחד לכל לחם, דכתיב "בשתי הלחם" ממושבותיכם תביאו" שכל מה שאתה מביא ממקום אחר הרי

גם הוא מעשרו, ואין לומר שיהיה הכל שבי עשרונים, כמו בשתי הלחם, דהא כתיב "תהייתה", ואין לומר שהכונה לעשרה קפזי – חצאי קבין, דהא בעשרונות דיבר הכתוב. אבל אין ללמוד מגז"ש לחם לחם, דא"כ נילף מלחם הפנים שהוא משני עשרונים, שהרי לחם הפנים דומה יותר ללחמי התודה, שהם באים אף מתבואת חו"ל ומתבואה ישנה, ושתי הלחם דומים רק במה שהם באים חמץ עם הזבח.

עוד עשר עשרונים היו ללחמי המצה, דכתיב על חלות לחם חמץ", כנגד חמץ הבא מצה. ואף שדבר שנלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בהקש, מ"מ חשיב "הימנו ודבר אחר" ש"א שזה חוזר ומלמד בהקש, ולמ"ד שגם זה אינו חוזר ומלמד בהקש "תביאו" זה רבוי. וכיון שלחמי המצה היו מג' מינים, דכתיב דכתיב "והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן סולת מורבכת", נמצא שכל מין קיבל שלש עשרונים ושליש, והיו יוצא שלש חלות מכל עשרון.

אין מוסיפים על המידות (או על המטבע יותר משתות, והמשתכר באוכל נפש אל ישתכר) יותר משתות, דכתיב "והשקל עשרים גרה, עשרים שקלים, חמשה ועשרים שקלים, עשרה וחמשה שקל, המנה יהיה לכם" נמצא יחד שישים שקלים שהם מאתים וארבעים זוזים, ומבואר מזה ששקל הקודש היה כפול שזה מאתים, ואין מוסיפים על המידות יותר משתות. אבל אין הטעם משום הפקעת עשרים שכשיגדילו את המידה יסיפו על המחיר יותר מדאי, דא"כ שתות נמי לא. ואין הטעם משום אונאה שלא יהיה ביטול מקח, שהרי בדבר שבנידה או משקל או מנין אף בפחות מכדי אונאה חוזר. ואין הטעם שלא יפסיד בתגר, דא"כ נדאג לו גם שריוויה.

ע"ז: תרומה מלחמי התודה-

מכל מין מלחמי התודה היה נוטל אחד לתרומה, דכתיב "והרים ממנו אחד מכל קרבן תרומה לד' ", ולומדים מתרומת מעשר שיתן אחד מעשרה, בגז"ש ממנו ממנו, (דאי לאו הכי אפשר ללמוד מביכורים שאין להם שיעור, והם דומים ללחמי תודה במה שהם נאכלים במקום קדוש, ומאידין לחמי תודה דומים לתרומת מעשר, במה שאין מפרשים אחריהם עוד תרומה. ואין לומדים מתרומת מדין, כיון שהיא לא נוהגת לדורות, ואין לומדים מתרומת חלה, כיון דלא כתיב בה "ממנו תרומה לד' "). והיה מכל מין מנין שוה של חלות, כדי שלא יטול ממין על חבירו, דכתיב "מכל קרבן". והתרומה היא "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה" והשאר נאכל לבעלים. לא יטול פרוס, דכתיב "אחד".

צריך שיהיו כולם בכלי אחד, דכתיב "והקריב ממנו". וכן הא דכתיב גבי הקטרת אימורים "ואת כל חלבו ירים ממנו", היינו שיטול את האימורים לפני שהוא מנתח את הבשר.

רבא מסתפק אם זר שאכל תרומת לחמי תודה חייב מיתה וחומש כיון דאיתקש לתרומת מעשר, או שאין חייב דכתיב "ומתו בן" וכן כתיב "חמישיתו. וכן מסתפק רבא אם היא מדמעת או לא. תיקו.

ע"ח. בקרבנות המילואים היו מביאים חלות מג' מינים (כמו המצה שבתודה) חלות רקיקין ורבוכה, דכתיב "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לד' ביום המשח אותו", מקיש חינוכו להמשחו שביביא גם רבוכה.

כה"ג המתחיל בעבודה צריך שתי עשרונות האיפה, אחת להמשחו ואחת לחינוכו. ואם לא עבד לפני כן מביא עוד עשרון.

בניירות מביאים רק חלות ורקיקין, וא"כ שיעורם עשרה קבין ירושלמיות שהרי בתודה היה לג' מינים ט"ו קבין, דכתיב "שלמיו" ופסוק זה מרבה גם שיש לתת בחלות רביעית שמן. והמקור שאינו מביא רבוכה הוא מדכתיב "מצות" וברבוכה לא כתיב מצות, וי"א שמצות זה כלל, וחלות ורקיקין זה פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט.

קידוש הלחם בשחיטת התודה

ע"ח: שחט את התודה בפנים, כשהיה הלחם מחוץ לחומה, לא קדש הלחם. לריו"ח חוץ לחומה היינו חומת בית פאגי, ד"על" אין הכונה

דווקא בסמוך, אבל חוץ לחומת העזרה קדוש ואינו קדוש. ולר"ל היינו חוץ לחומת העזרה, ד"על" היינו בסמוך. וכן נחלקו לגבי השוחט את הפסח "על החמץ" שהוא עובר בלאו, שלר"ל אינו חייב עד שיהיה לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה חמץ בעזרה, ולריו"ח א"צ שיהיה עימו בעזרה. וצריכא, דחמץ איכא איסורא בכל מקום שהוא, וי"ל שרק בזה ריו"ח מחמיר, או שבזה אף ר"ל מודה.

שחט את התודה לפני שקרמו החלות בתנור, ואפי' רק אחת מהם לא קרמה, לא קדש הלחם, דכתיב "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח".

אין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח, דכתיב "יקריב קרבנו על זבח". שחטן שלא לשמן לא קדש הלחם, דכתיב "זבח תודת".

מצה נא והיינו שפורסה ואין חוטים נמשכים ממנה, או מצה העשויה באילפס, יוצאים בה בפסח, וכן יד"ח לחמי תודה ולא חשיב פרוסה.

תודה ששחט אותה על שמונים חלות- לחזקיה קדשו ארבעים, ולריו"ח לא קדשו. וביאר רבי זירא דהיינו כשהביא בסתמא, אבל אם אמר שיקדשו רק ארבעים, קדשו ארבעים. ואם אמר שלא יקדשו ארבעים אלא שמונים, לא קדשו כלל. ולאביי נחלקו אם כלי שרת מקדשים שלא מדעת או לא. ולרב פפא לכו"ע כלי שרת מקדשים שלא מדעת, והמחלוקת היא אם הסכין מקדשת ככלי שרת, או לא כיון שאין לה תוך. וי"א בשם רב פפא שלכו"ע כלי שרת אין מקדשים שלא מדעת, ונחלקו אם סכין מקדשת יותר מכלי או לא.

שחטה ע"מ לאכול חוץ לזמנה קדש הלחם, אבל שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם, וכר"מ שרק אם הפסול הוא לפני השחיטה לא קדש הלחם. שחטה שלא לשמה (וכן איל המילואים ואיל נזיר ושני כבשי עצרת ששחטם שלא לשמם) לא קדש הלחם.

ע"ט. שחטה ונמצאת בעלת מום בדוקין שבעין (דאילו סתם מום הרי זה פסול קודם שחיטה דלא קדש הלחם), לשיטת ר"מ, לר"א קדש הלחם, שהרי לר"ע אם עלו לא ירדו, ולחכמים לא קדש הלחם, דאף שאם עלו לא ירדו היינו שהם עצמם לא פסולים, אבל לקדושי לחם לא. ולרב יהודה נחלקו ר"א ורבי יהושע בשוחט ע"מ לאכול חוץ למקומה, ר"א מדמה לחוץ לזמנה שקדש הלחם, דשניהם פסול מחשבה. ורבי יהושע מדמה לבעל מום שלא קדש הלחם, דשניהם פסול שאין בו כרת. ושתק רבי אליעזר והודה לרבי יהושע.

חטאת ששחטה חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד, ואם שחטה חוץ למקומה, לרבא תרד וכרבי יהושע, ולרבה לא תרד וכר"א. ל"ק חזר בו רבא כמו שחזר בו ר"א, ולל"ב רבה לא חזר בו, דהכא אין ללומדו משלא לשמו, שהרי גם בשלא לשמו אם עלתה לא תרד.

נסכים שקדשו בכלי ונמצא הזבח פסול

נסכים שקדשו בכלי ונמצא הזבח פסול, אם יש שם זבח אחר יקריבום עימו, ואם לאו יפסלו בלינה. ואין להקשות מדין זה על מה שאמרו זעירי שאין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח וא"כ אין יכולים להקריבם עם זבח אחר, ד"ל דאיירי שנפסלו בזריקה, לא מיבעיא לרבי דס"ל ששני דברים המתירים מעלים זה בלא זה, אלא אף לר"א בר"ש, אם קיבל את הדם בכוס ונשפך יכולים להקריב את הנסכים עם זבח אחר, דכל העומד ליזרק כזרוק דמי.

ע"ט: ואף ששמן שהפרישו לשם מנחה אחת, פסול למנחה אחרת, שאני הכא שלב ב"ד מתנה שאם לא יוצרכו לקרבן זה יהיו לקרבן אחר, אבל שמן שהוא מגוף המנחה אין מקריבים עם זבח אחר. (ואף שר"ש סובר שתמידים שלא הוצרכו לציבור אין נפדים תמימים, ולא אמרינן לב ב"ד מתנה, שאני התם דאיכא תקנתא ברעיה).

ומה שלא התנו ב"ד שאם לא יוצרכו לקרבן זה יצאו לחולין (ונ"מ שאם אין זבח אחר לא יפסלו בלינה), גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת

לחול. ולפי זה אינו כשר לזבח אחר אא"כ היה זבוח באותה שעה, אבל בלא הכי פסול שמא יאמרו שנסכים שהפרישם לזבח אחד כשרים לזבח אחר.

דין ולד ותמורה וחילופין של תודה

ולד או תמורת או חילופי התודה כשרות להקרבה, דכתיב "אם על תודה", אינם טעונים לחם, דכתיב "והקריב על זבח התודה" לומר שרק התודה עצמה טעונה לחם.

פ. המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה, יכול להקריב איזו שירצה עם הלחם, שנא' "תודה יקריב", והשניה אינה טעונה לחם, דכתיב "יקריבנו" אחד ולא שנים. והנה שמואל אמר שכל שבחטאת מתה, בתודה אינה טעונה לחם, וכל שבחטאת רועה, בתודה אינה טעונה לחם, ובחטאת שנינו שאם הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה, לרבי מתכפר באחת מהם והשניה תמות, ולחכמים אין חטאת מתה אלא בנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים. צ"ל ששמואל סובר כר"ש שחמש חטאות מתות. ולפי זה לא אמר שמואל כל שבחטאת רועה וכו', דלא משכחת רועה בחטאת, וקמ"ל שאין אדם מתכפר בשבח הקדש, ודלא כריו"ח.

ולד תודת חובה- לריו"ח לפני כפרה טעון לחם, דאדם מתכפר בשבח הקדש, ולאחר כפרה אין טעון לחם.

חליפי תודת נדבה טעונות לחם, שמרבה בתודות הוא שהרי נדבה שאבדה אינו חייב באחריותה, וולד תודת נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אינו טעון לחם, מפני שהוא מותר התודה.

האומר זו תודה וזו לחמה ואבד הלחם מביא לחם אחר, אבל אם אבדה התודה אינו מביא תודה אחרת, דהלחם טפל לתודה ואין התודה טפילה ללחם.

פ. הפריש מעות לתודתו ונתותו מביא בהם לחם, דלחמי תודה נקראו תודה דכתיב "והקריב על זבח התודה חלות מצות", אבל אם נתותו ממעות הלחם אינו מביא בהם תודה, דתודה לא איקרי לחם.

הפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואבדה וחזר והפריש אחרת תחתיה ונמצאו הראשונות- לרבא אם נתכפר בראשונה, השניה אינה טעונה לחם והשלישית טעונה לחם, ואם נתכפר בשניה שני האחרות אין טעונות לחם, ואם נתכפר בשלישית, שניה אינה טעונה לחם וראשונה טעונה לחם, וכן בחטאות אם נתכפר בראשונה השניה תמות והשלישית תרעה, ואם נתכפר בשניה שתיהן ימותו, ואם נתכפר בשלישית השניה תמות והראשונה תרעה, (וקמ"ל שאף בחטאות שא"א לומר שהוא מרבה בחטאות, הדין כנ"ל). ולאבי בתודה בכל גוונא אין האחרות טעונות לחם, ובחטאת בכל גוונא האחרות ימותו, דכולם חלפי דהדדי.

תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהם-

אם אמר הרי עלי, יביא בהמה אחרת ולחם, ויאמר אם זו התמורה, הרי האחרת היא תודה ולחמה, ואם זו התודה, הרי זה לחמה והשניה לאחריות. ואם אמר הרי זו תודה, חברתה אין לה תקנה, ואינו יכול להביא לחם ולומר שאם זו תודה הרי זה לחמה, ואם זו תמורתה יצא הלחם לחולין, שהרי אין מכניסים חולין לעזרה, ואינו יכול לשים את הלחם מחוץ לחומת העזרה (לריו"ח שהלחם מתקדש אף חוץ לחומת העזרה), שהרי צריך להניף ד' חלות, וא"א להניפם בחוץ דהא כתיב "לפני ד'".

לתשומת לב- תרומות נצרכות, ויתקבלו בברכה. אפשרות הנצחה.

לפרטים- 052-7692282

ניתן לתרום בעמדות- נדרים פלוס, עבור "חמצית".
או בקהילות דרך בית הכנסת "אהל תורה" ברכפלד.

או ב"נדרים פון" 03-7630543 קופה 1450.

פ"א. ואינו יכול להביא בהמה ולחם ולומר שאם זו תמורה, הרי השניה תודה ולחמה, ואם היא תודה, הרי זה לחמה והשניה שלמים, מפני שממעט בזה אכילת השלמים תודה נאכלת ליום ולילה ושלמים לשני ימים ולילה, ואינו יכול לומר שהשניה היא מותרת תודה, דאין מפרישין תחילה למותרות, ואינו יכול לומר שהשניה לתמורה, שהרי הממיר מתחייב מלקות.

ואינו יכול להביא שמונים חלות עם בהמה אחרת, ולומר שאם הנשאת היא תודה גם זו תהיה תודה ושמונים החלות הם של שניהם, ואם הנשאת היא התמורה, ליקדשו ארבעים מתוך שמונים (לחזקיה דאמר קדשו ארבעים מתוך שמונים), משום שהוא ממעט באכילת ארבע חלות התרומה.

ואינו יכול להביא בהמה מעוברת ולהקדישה ולהמתין עד שתלד ולהביא שמונים חלות, ולומר שאם הנשאת היא תמורה תהיה השניה וולדתה תודה ושמונים החלות הם של שניהם, ואם הנשאת היא תודה הרי השניה תודה ושמונים החלות הם של הנשאת והשניה, והולד יהיה מותר תודה, לריו"ח שסובר שהמפריש חטאת מעוברת וילדה, יכול להתכפר בה או בולדה, די"ל שטעמא דריו"ח הוא שאדם מתכפר בשבח הקדש, וממילא אינו יכול להקדיש את הולד לקרבן אחר.

ואינו יכול להביא בהמה אחרת ולומר הרי עלי, ולהביא עוד בהמה שלישית, ולהביא שמונים חלות, ולומר שאם זו תמורה יהיו השניים הנוספים תודות ואלו החלות שלהם, ואם הראשונה היא תודה הרי השניה היא תודה ואלו השמונים חלות שלהם, והשלישית היא לאחריות. דהתורה אמרה "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם".

אופנים שונים של חיובי תודה ולחם

פ"א: מתי יכול להביא ממעשר- האומר הרי עלי תודה יביא תודה ולחמה מהחולין, ואפי' אם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר, יביאם מהחולין. אבל אם אמר שיביא תודה ממעשר ולחמה מחולין, או שאמר שיביא שניהם ממעשר, יביא כמו שאמר, (ואמנם אינו חייב להביא דווקא ממעשר), אבל לא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני. וי"מ דהיינו שלא יביא מחיטי מעשר שני, אבל מחיטים הלקוחות ממעות מעשר שני יביא, דתודה ילפין משלמים, ושלמים באים ממעשר שני מגז"ש שם שם, מה שלמים אין גופם מעשר שני אף תודה. וי"מ שאף ממעות הלקוחות ממעשר שני לא יביא, דמה שלמים אינם ממין מעשר, אף לחמי תודה אין באים ממין מעשר.

ואף שהאומר הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה, דאדם יודע שאין קרב לחם בלא תודה, וכוונתו גם לתודה, ואמר לחם משום שזה סוף הדבר. הכא שאמר שיביא תודה ממעשר ולחמה מחולין נעשה כמביא לחם לתודתו של אחר, אבל באומר שיביא תודה מחולין ולחמה ממעשר כיון שתודה לא באה לפטור את הלחם, צריך להביא שניהם מן החולין.

האומר הרי עלי תודה בלא לחם או זבח בלא נסכים, כופין אותו ומביא תודה ולחמה או זבח ונסכים. לחזקיה היינו לב"ש דאמרי תפוס לשון ראשון, אבל לב"ה הרי זה נדר ופתחו עימו שמיד נתחרט, ולריו"ח איירי אף לב"ה ובאומר אילו הייתי יודע שתבטל אף התודה לא הייתי אומר כך, ובאופן זה אם רוצה עכשיו לחזור בו, כופים אותו להביא תודה ולחמה. ואם הוא אומר שאם היה יודע לא היה נודר כלל, לב"ש כופין אותו להביא תודה ולחם, ולב"ה אין נדרו קיים.

לפרטים והערות נא להתקשר ל-052-7692282.
בין השעות 14:15 - 13:45, או 19:50 - 19:20.

ניתן לקבל את הגליונות בפקס.

או במייל- A0527692282@gmail.com

ניתן להשיג גליון חודשי על דף היומי או על "קנין חכמה".

ניתן לקבל גליון שבועי על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה וכן הפרשה

וההפטרות במייל 9518479@gmail.com